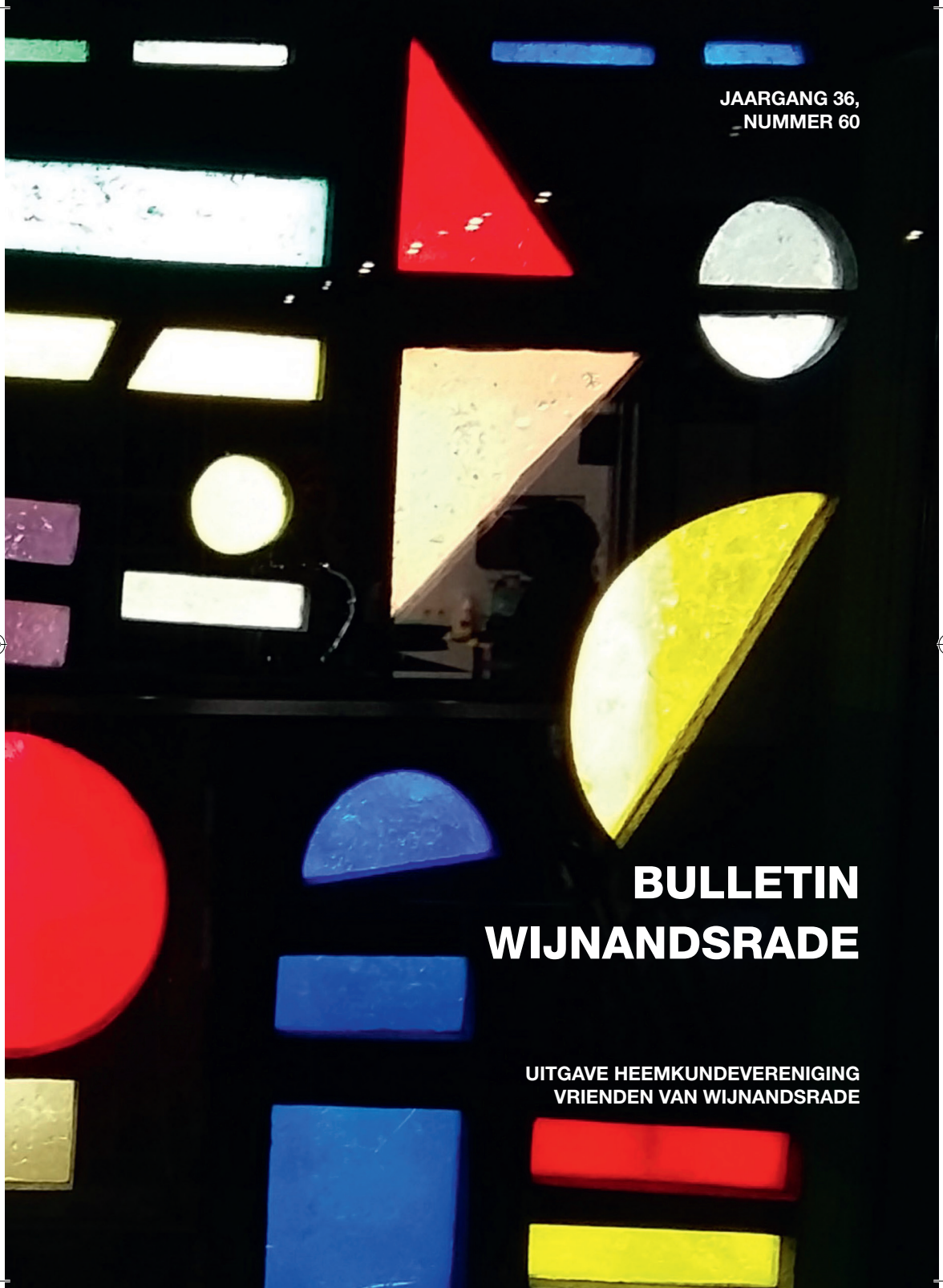

JAARGANG 36,
NUMMER 60

BULLETIN WIJNANDSRADE

UITGAVE HEEMKUNDEVERENIGING
VRIENDEN VAN WIJNANDSRADE

'Bulletin Wijnandsrade' is een uitgave van de heemkundevereniging 'Vrienden van Wijnandsrade'. Het bevat nieuws, opstellen, fotoreportages, interviews en historische en heemkundige artikelen. Het centrale thema van het blad is: 'Wijnandsrade in de ruimste zin van het woord'. Het doel van 'Bulletin Wijnandsrade' is kennis over ons dorp (historie, cultuur en natuur) te verspreiden en te stimuleren. Het blad verschijnt twee keer per jaar. Een abonnement is gratis voor de leden van de vereniging. Het lidmaatschap van de Vrienden kost met ingang van 2018 € 15 per jaar (veel leden betalen een hoger bedrag). De leden die 'Bulletin Wijnandsrade' per post ontvangen betalen minimaal € 18,50 per jaar.

Wilt u ook een artikel schrijven? Wilt u reageren? Ook interesse en inspiratie? Lever dan uw bijdrage of reactie in bij ons redactie-adres of mail naar: w.oehlen@kpnmail.nl. Mocht u in het bezit zijn van oude foto's, kaarten, prenten, artikelen, enz., die betrekking hebben op Wijnandsrade en die u in verantwoord beheer wilt geven of wilt laten kopiëren, scannen of fotograferen; neem dan contact op met een van onze bestuursleden. Hetzelfde geldt voor historische attributen of (mogelijke) archeologische vondsten uit de bodem in en rondom Wijnandsrade. De namen en telefoonnummers van onze bestuursleden staan achter in dit bulletin.

Deze publicatie is tot stand gekomen met medewerking van drukkerij Jacobs, Schimmert.

Bij de voor- en achterpagina

Een sfeerimpressie van het glas-in-beton-raam van het gemeenschapshuis in Wijnandsrade.

BULLETIN WIJNANDSRADE

Uitgave van de heemkundevereniging
Vrienden van Wijnandsrade

Jaargang 36, nummer 60 (winter 2017)

Kernredactie

Wiel Oehlen (coördinatie)

Redactieraad

Wiel Oehlen, Jo Luijten, Jos L'Ortye, Esther Steins

Vormgeving

Marcellino Erven

Druk

Drukkerij Jacobs, Schimmert

Redactie-adres

Wiel Oehlen, Goswijnstraat 2, 6367 EB Voerendaal (w.oehlen@kpnmail.nl)

INHOUDSOPGAVE

In Memoriam	Pag. 4
Verenigingsnieuws najaar 2017	Pag. 5
De oude Dorpskern	Pag. 10
Hommage aan Kandinsky en Klee	Pag. 24
Sjtrieëktaal in de vakwerkhoeëzer i Zjwier en omgeving deil II	Pag. 30
Trofee van pater van der Zee – 2017	Pag. 44
De parochianenlijst van wijnandsrade uit 1813 deel IV	Pag. 50
Colofon	Pag. 58

In Memoriam

Elly Oehlen

We hebben afscheid moeten nemen van Elly Oehlen, hoe ongelooflijk dat ook klinkt. Elly was voor veel mensen in Swier en Wijnandsrade een vertrouwd gezicht. Voor de Vrienden van Wijnandsrade heeft ze lange tijd een belangrijke rol gespeeld. Als echtgenote van Wiel Oehlen, de vorige secretaris van de Vrienden, was ze nauw betrokken bij onze vereniging. Elly was een beminnelijk mens om van te houden: stil en toch aanwezig. Ze was ook een betrouwbaar baken voor Wiel en andere leden van het bestuur. Als je daar behoefte aan had, kon Elly je helpen om de richting bepalen bij een moeilijke beslissing. En een enkele keer bepaalde zij zelf de richting, dan nam zij het roer in handen en beschermde Wiel en anderen als die zichzelf niet beschermden. Het is moeilijk voor te

stellen, laat staan te aanvaarden dat we haar moeten missen. Maar Elly heeft zelf voor een blijvende herinnering gezorgd. Als wij, mensen van Swier en Wijnandsrade, door onze dorpen en langs onze velden dwalen, komen we af en toe gedichten tegen. Die mooie poëzieroute was een idee van Elly Oehlen. Nog pas, op 14 oktober, hebben de Vrienden de Poëzieroute met een kleine, poëtische en drukbezochte bijeenkomst bij de Oude Velde geopend en die opening opgedragen aan Elly en Wiel Oehlen. Laten we hopen dat de gedichten in en om Swier en Wijnandsrade en alle mooie dingen die zijn voortgekomen uit de creatieve geest van Elly en die blijvend om ons heen zijn, een troost is voor ieders droefenis. Dankbaar voor de persoon die Elly was, wensen we Wiel en zijn familie veel sterkte.

Dominique Schreurs (1954-2017)

Dominique groeide op in Wijnandsrade als derde zoon (van vier) van Karel Schreurs (1917-1974) en Josephina Cloots (1917-1989). Hij was getrouwd met Mieke Hamers uit Hulsberg. Zijn liefde voor de muziek deed hij op bij kon. erkende fanfare St. Caecilia Wijnandsrade (zijn vader was er jarenlang bestuurslid en voorzitter, thans is zijn broer Guido voorzitter). Hij werd muziekdocent en dirigent in Posterholt en Horst-America. Zijn positiviteit, relativeringsvermogen, humor en vooral zijn familie en vrienden waren hem tot steun toen hij ernstig ziek werd. Zijn uitvaartdienst op donderdag 9 november werd instrumentaal en met zang opgeluisterd, o.a. met het Sanctus en Benedictus uit zijn eigen Missa Simplex. We herdenken hem met de woorden van

componist en dirigent Gustav Mahler: "Ik scheid van de omgeving waar ik met liefde werkte en leefde. Ik zeg U hierbij vaarwel. In plaats van een afgesloten geheel, zoals ik mij droomde, laat ik iets onvoltooids achter, gelijk het de bestemming van de mens is".

Verenigingsnieuws najaar 2017

Jo Luijten

Overleden Vrienden van Wijnandsrade

Jo Portz, overleden op 10 juli 2017 op de leeftijd van 86 jaar. Jo was een echte verenigingsman, met ruim 60 jaar lidmaatschap bij het kerkelijk zangkoor St. Caecilia. Ook andere vereniging konden altijd een beroep op hem doen.

Piet Vleeshouwers, op 22 mei 2017 plotseling overleden van op de leeftijd van 69 jaar. Piet was als beheerder voor het gemeenschapshuis een drijvende kracht. Ook voor onze vereniging stond hij steeds klaar.

De commissie "Lief en Leed" heeft namens de heemkundevereniging telkenmale op passende wijze haar medeleven betuigd.

Installatie pastoor Jan Geilen

Onze kapelaan Geilen, lid van de Vrienden van Wijnandsrade, is begin december pastoor geworden van de parochies in Nuth, Vaesrade, Hulsberg en Wijnandsrade. Op zondag 10 december 2017 heeft deken Schreurs uit Schinnen de nieuwe pastoor gepresenteerd aan de parochie in een plechtige mis, opgeluisterd door kerkelijk zangkoor Sint Caecilia (opgericht 1863) en feestelijk afgesloten met een serenade door onze kon. erkende fanfare Sint Caecilia (opgericht 1892). De Vrienden hebben pastoor Geilen vóór de mis gelukgewenst en op passende wijze bedacht. Meneer pastoor, vanaf deze plek: van harte proficiat!

Thei Bindels pauselijk onderscheiden

Na de presentatiemis van pastoor Geilen op zondag 10 december 2017 werd ons bestuurslid Thei Bindels - tot zijn enorme verrassing - in de kerk naar voren geroepen. Zijn langdurige en grenzeloze inzet voor de Stephanusparochie, waarvan een groot deel als bestuurder, was voor het Vaticaan een onderscheiding waard. In Rome was besloten om aan Thei de pauselijke onderscheiding Bene Merenti (Latijn: "Voor een verdienstelijk persoon") toe te kennen voor zijn verdiensten voor de Rooms-Katholieke Kerk. Beste Thei, vanaf deze plek: van harte proficiat!

Bestuur van de Vrienden van Wijnandsrade

4 mei-viering

Elk jaar gedenken we in Wijnandsrade de zes gesneuvelde geallieerde militairen jongens nog. Ook dit jaar maakten kinderen van de basisschool een gedicht en verzorgden ze het monument. Na de gebedsdienst met mooie koormuziek van Sint Caecilia in de kerk, hield scouting Nuth de erewacht bij het monument, terwijl burgemeester Schmalschläger de belangstellenden toesprak. Dan is er taptoe-stilte-Wilhelmus-bloemenhulde.

Schooltuin “t Paradijsje”

Natuur, gezonde voeding en gemeenschapszin dichter bij elkaar brengen. Dat was de achterliggende gedachte bij de oprichting van volks- en schooltuin 't Paradijsje. Inmiddels wordt er in Wijnandsrade elke zaterdagochtend gretig geplant, geklust, gezaaid en gemaaid. En volop geoogst, het hele jaar door. Want hier wordt veel meer gekweekt dat alleen groenten en kruiden. In 't Paradijsje leren de scholieren dat groente niet uit een potje van de Jumbo komt én worden bruggen geslagen. Tussen de jongere en oudere generatie en “nieuwe” en “oude” Limburgers. Bedoeld is ook de deelname van zo'n 6 asielzoekers/statushouders die met veel enthousiasme hun bijdrage leveren aan het onderhoud van deze volkstuin. Niet alleen doen ze veel kennis op over het planten en oogsten van inheemse planten, groenten en fruit, maar leren ze ook het beheersen van de Nederlandse taal. Verrassend hoe snel dat gaat. Inmiddels is er voor hen ook een zogenaamd taalcafé in de bibliotheek in Nuth.

Succesvolle groentemarkt met eigen producten uit 't Paradijsje

Poëtisch en romantisch: ingebruikname 3e lus van de Poëzieroute

3e Lus van de Poëzieroute gerealiseerd

De realisatie van de van de 3e lus met gedichten via Swier en Weustenrade is een feit. Op zaterdag 7 oktober stond een werkploeg van vrijwilligers klaar om de stevige klus te klaren met het plaatsen van de 10 standaards met geselecteerde gedichten. Het was vanaf 9 uur hard doorwerken omdat die middag flink wat regen was voorspeld. Gelukkig dat Hubert Gerards het vervoer van alle materialen perfect had geregeld zodat rond het middaguur, nog net voor de eerste buien, de standaards keurig op hun plaats stonden. Op zaterdag 14 oktober was het dan zo ver. De officiële opening werd onder een stralende zon gestart met een wandeling vanaf Kasteel Wijnandsrade, langs enkele gedichten naar de Oude Velde. Het werd een fantastisch feest, midden in de natuur. Degene die we niet mogen vergeten is onze dorpssmid Theo van Oppen die, geheel belangeloos en met veel enthousiasme, ook deze 10 standaards heeft klaargemaakt voor plaatsing. Verder in dit bulletin vindt u een uitgebreid artikel met foto's over de zeer geslaagde opening van deze 3e poëzieroute. Binnenkort wordt van de 3 routes een routebeschrijving gemaakt.

Opstelwedstrijd Pater Van der Zee, zomer 2017

Het thema voor 2017 werd "Het jaar van de kruisen en kapellen". Met 10 leerlingen van groep 8 van de basisschool St. Stefanus werd ter oriëntatie een rondje in en rondom het dorp gemaakt. Voor de jury werd het weer een behoorlijke klus om tot een terechte winnaar te komen van deze jaarlijkse opstelwedstrijd. De resultaten zullen in een volgend bulletin bekend worden gemaakt. Zie bladzijde 44 voor het opstel en het juryrapport.

Bulletin 59

Vol trots hebben wij in de zomer 2017 ons Bulletin 59 mogen presenteren. Vooral het artikel over de vakwerkbouw van Els Diederens (deel 1) leverde veel positieve reacties op. En hoe bijzonder is het te lezen dat veel aandacht en zorg werd besteed aan het in stand houden van de kleine monumenten, zoals veldkruisen en kapellen. Met dank aan Hubert Gerards en Lily van Heel werd op het hoogste punt van ons dorp het wegkruis bij de Blauwe Steen gerestaureerd. En de herkomst van de echte Rôatsjer familie Marell werd in

een boeiend verhaal, met veel foto's, door pastoor Jos L'Ortye uitvoerig beschreven. Het zal de aandachtige lezer zeker zijn opgevallen dat er in het bulletin, in bescheiden omvang, advertenties zijn opgenomen. Sinds hoofdsponsor Heuts is weggefallen zorgen zij er voor dat het bulletin in de huidige vorm toch kan blijven bestaan. Het Bulletin is een belangrijk informatiekanaal dat, naast de Algemene Ledenvergadering, de leden op de hoogte houdt van wat er leeft binnen de vereniging en het dorp Wijnandsrade.

Maand van de geschiedenis oktober 2017

Niet alleen de Provincie, maar ook de bibliotheek van Nuth organiseerde medio oktober "De week van de geschiedenis" met als thema: "Geluk, ontdek gisteren, begrijp vandaag". Het Limburgs Geschiedkundig en Oudheidkundig Genootschap (LGOG) en de stichting "Het Land van Herle" organiseerden in de hele maand oktober een groot scala aan activiteiten. Voor de heemkundevereniging waren het herkenbare onderwerpen, zoals het mijnverleden en culturele activiteiten binnen de Limburgse dorpen.

Commissie "Lief en Leed"

Contact houden met de leden is ook voor de heemkundevereniging een belangrijk punt. Ze wil graag representatief zijn bij onder andere: huwelijk, geboorte, overlijden, communicanten kampioenschappen of aanvang lidmaatschap. Het Algemeen Bestuur is op 2 september 2013 akkoord gegaan met het instellen van de Commissie "Lief en Leed". Ria Marell en Rein Krikke verzorgen de uitvoering van dit mooie initiatief. We willen bij deze een oproep doen aan onze leden om gebeurtenissen, zoals hierboven genoemd, te melden bij het secretariaat. Het bestuur zorgt dan voor een passende reactie.

Rabobank Clubkas Campagne 2017

De Rabobank Centraal Zuid-Limburg heeft laten weten dat de donatie naar aanleiding van deze campagne voor onze vereniging € 581,57 heeft opgeleverd. Weliswaar een mooi bedrag maar de secretaris vindt dat er veel meer in het vat zit en met wat meer moeite en voorbereiding een hoger bedrag haalbaar is. In het voorjaar van 2018 moet daarvoor een drietal bestuursleden bereid worden gevonden om actie te ondersteunen. John Bruls en Jo Luijten hebben zich thans beschikbaar gesteld. Maar belangrijk is ook dat straks alle leden, met hun stem, kiezen voor hun eigen heemkundevereniging!

Inrichting "Oudheidkamer"

Het DB heeft een selectie gemaakt van goederen/objecten die voor het nageslacht behouden moeten blijven en een waardige plaats krijgen in het kasteel. Voorwerpen die niet in relatie staan tot de doelstelling van de vereniging en historisch gezien niet van betekenis zijn worden afgestoten. Grotere objecten die bewaard moeten blijven en geen plek kunnen krijgen in het kasteel kunnen worden uitgeleend via een aparte bruikleenovereenkomst.

Onderhoudsgroep monumenten, kruisen en kapellen

De heemkundevereniging is door het hele jaar heen actief met het onderhouden en herstellen van kleine monumenten, kruisen en kapellen in en rondom Wijnandsrade.

Er is altijd werk aan de winkel en daarom roepen wij mensen op die een paar uurtjes per jaar als vrijwilliger bereid zijn om binnen de onderhoudsgroep mee te helpen. Men kan zich melden bij het secretariaat. Er worden voorbereidingen getroffen om een hernieuwde

inventarisatie te maken van alle kunstwerken binnen de grenzen van de voormalige gemeente Wijnandsrade.

Een vooruitblik naar 2018

In december 2017 zal de concept Jaarkalender 2018 worden opgesteld en in een eerstvolgende DB vergadering worden behandeld. Daarna wordt deze gepresenteerd tijdens de Algemene Ledenvergadering in maart 2018. Voor de 2e helft van dat jaar wordt nog gezocht naar een mooie activiteit, zoals bijvoorbeeld een excursie naar een streekmuseum of een bezoek aan een culturele activiteit binnen de regio. Leden die een leuk idee hebben kunnen dit melden bij het secretariaat.

Jo Luijten

ERKEND

KLUSSENBEDRIJF
W. Maessen V.O.F.

**Verricht alle onderhoudswerkzaamheden in
en rond het huis en bedrijfspanden**

Biedt uitkomst aan:

- *Particulieren*
- *Kantoren*
- *Bedrijven*
- *Scholen*
- *Instellingen*

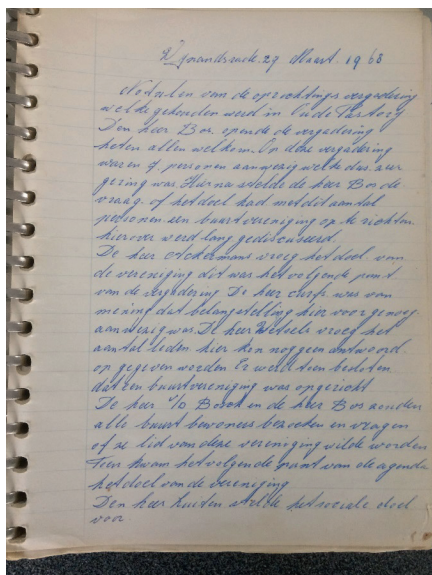
Geen voorrijkosten
Alleen de gewerkte uren worden in rekening gebracht

Swier 75
6363 CL Wijnandsrade
Tel: 045 524 47 42 Mob: 065 36 75 654
E-Mail: wj.maessen@home.nl

De oude Dorpskern

Rinus van den Nieuwenhof

Afbeelding 1, Allereerste pagina van de notulen van De Oude Dorpskern.

In 2018 bestaat buurtvereniging De Oude Dorpskern vijftig jaar. Aan de hand van notulen en jaarverslagen wordt begin van dat jaar een boekje gepubliceerd waarin zal worden teruggekeken op het wel en wee van de buurtvereniging in die halve eeuw. Een overzicht van de eerste jaren (1968-1979) volgt hieronder.

Vrijdag 29 maart 1968 was een zonnige, lekker warme voorjaarsdag. Op dat moment was het de warmste 29 maart ooit gemeten, steeds verder oplopende temperaturen hebben er inmiddels mogelijk voor gezorgd dat dat warmterecord waarschijnlijk uit de boeken is verdreven. Die vrijdag was voor onze buurtvereniging een memorabele dag, want zeg nou zelf, de dag waarop je het levenslicht ziet mag je best memorabel noemen.

In De Oude Pastorij vond, op initiatief van Jan Bos, een vergadering plaats met als enige agendapunt de oprichting van een buurtvereniging. De opkomst was niet echt massaal te noemen. Slechts zeven (!) personen hadden de moeite genomen de trappen van De

Oude Pastorij te beklimmen. Hun namen: Jan Bos, Jeu Akkermans, Sjeng Curfs (hij had de trappen niet hoeven beklimmen, hij was immers de eigenaar van het etablissement waar de oprichtingsvergadering plaatsvond), Cap Wetzels, Jo Luijten, Sijr van de Bosch en Sjaak Erens.

Bij zo'n geringe opkomst was het vanzelfsprekend meteen de vraag of er wel voldoende draagvlak was voor het oprichten van een buurtvereniging. Hier werd enige tijd over gediscussieerd en tenslotte kregen Jan Bos en Sijr van de Bosch de opdracht alle buurtbewoners te gaan bezoeken om hen de vraag voor te leggen of ze lid wilden worden van de buurtvereniging. Hierbij moet wel bedacht worden dat de buurtvereniging werd opgericht voor de bewoners van de Raadhuisstraat, de Pastoor Pijlsstraat en de Pastorijstraat. Raadhuisstraat is tegenwoordig Oudenboschstraat en het beroep van Pijls is uit zijn straatnaam verdwenen. Bovendien is Pastorijstraat naderhand veranderd in Körnerstraat, terwijl enige tijd later een stukje Körnerstraat Conventuelenstraat is geworden. Over het doel van de vereniging werd ook uitvoerig van gedachten gewisseld. Met een wagen deelnemen aan de carnavalsoptocht had voor- en tegenstanders, het organiseren van een kienavond en een kwajongconcoure werden als ideale activiteiten geopperd om de kas te gaan spekken, zelfs de aanleg van een speeltuin passeerde de revue. Dat laatste werd uiteindelijk ter zijde geschoven, dat was een taak van de gemeente vond men.

Na veel discussie kwam men tot de doelstellingen van de vereniging:

Dat ieder lid dat in het ziekenhuis verpleegd wordt of langdurig ziek is wordt bezocht en een fruitmand of een bloemstuk zal worden aangeboden.

Dat bij een huwelijk een bloemstuk zal worden bezorgd.
Dat bij een 25- en een 40-jarig huwelijk een cadeau wordt aangeboden en bij een 50- jarig ook nog een versiering van de woning zal worden verzorgd.
Een cadeau en een versiering van de voorgevel staat ook op de rol bij het bereiken van de leeftijd van 80 jaar.
Bij geboorten zal een telegram (voor de jongeren onder ons: een telegram is zoiets als een appje) en een bloemstuk of fruitmand worden bezorgd.
Men zal deelnemen aan de activiteiten rond Carnaval.

Afbeelding 2, Initiatiefnemer oprichting De Oude Dorpskern, Jan Bos.

Nadat de contributie was vastgesteld (twee kwartjes per gezin per maand) ging men over tot de bestuursverkiezing.

Jan Bos, Sijr van de Bosch en Cap Wetzels stelden zich kandidaat. Omdat was besloten dat er drie heren en twee dames in het bestuur zouden moeten plaatsnemen ontstond er enige verwarring. Er was immers geen enkele dame op deze oprichtingsvergadering aanwezig en een keuze uit drie heren voor drie beschikbare zetels was ook al zowat. Cap Wetzels trok zich terug en verliet verontwaardigd de vergadering. Jan en Sijr bleven als enige kandidaten over, maar Jo Luijten (voormalig wethouder) wilde wel als derde bestuurslid functioneren zolang er zich nog geen andere kandidaat aanmeldde. Uiteindelijk vormden Jan, Sijr en Jo het eerste bestuur van de buurtvereniging.

Afbeelding 3, Pipowagen in carnavalsoptocht met Sjeng Curfs, Jeu Akkermans en Sjaak Erens. Pipo en Mammalou zijn ingehuurde figuranten.

Een van de eerste besluiten van het pas gevormde bestuur was het geld dat, vooruitlopend op de definitieve oprichting van de vereniging al was opgehaald in de buurt, op een rekening op naam van de buurtvereniging te zetten. Samen met de verhuuropbrengst van de Pipowagen (de wagen waarmee buurtleden aan de carnavalsoptocht in het dorp hadden deelgenomen) was een eerste financieel fundament voor de vereniging gestort.

Over de naam van de nieuwe vereniging werd men het, weliswaar na enige discussie, eens. Nadat Winand van Rode (voorstel Jan Bos) en De Oude Pastorij (voorstel Jeu Akkermans) niet voldoende rugdekking kregen werd het voorstel van Sjeng Curfs met algemene stemmen aanvaard. Vanaf dat moment hebben we het dus over buurtvereniging De Oude Dorpskern!

Aan het eind van deze bewogen oprichtingsvergadering schonk Jo Luijten 25 gulden terwijl Sjeng Curfs ook een duit in het zakje deed: hij doneerde 10 gulden en beloofde nog eens 15 gulden te schenken als de vereniging een kwajongconours in zijn etablissement De Oude Pastorij zou organiseren.

De eerste algemene ledenvergadering na de oprichtingsvergadering werd uitgeschreven voor 18 mei 1968. Enkele opmerkelijke zaken uit de notulen van die vergadering.

Er waren twee ingekomen stukken: een verzoek van het Oranjecomité om financiële steun bij de organisatie van Koninginnedag en een brief van het gemeenschapshuis met de vraag een stand te verzorgen tijdens de fancyfair. Het Oranjecomité kon fluiten naar de bijdrage en men besloot wel een stand te bemannen tijdens de fancyfair van het gemeenschapshuis. De prijzen tijdens die fancyfair moest het gemeenschapshuis wel zelf verzorgen.

Het bestuur werd die dag versterkt door de komst van Sjaak Erens als nieuw bestuurslid. Hij versloeg de andere kandidaten Nic Troisfontaine, Hub Erens, Zef Kicken, Thei Opfergelt en Jan Bemelmans met ruim verschil. Sjaak bedankte de leden voor het in hem gestelde vertrouwen en beloofde zijn uiterste best te doen om de vereniging tot bloei te brengen. Tiny Quadackers was de enige vrouwelijke kandidaat en dus werd Tiny met algemene stemmen gekozen in het bestuur. Zo'n splitsing in dames en heren als kandidaat-bestuurslid zou tegenwoordig voor de genderbeweging absoluut voldoende reden zijn geweest de jonge vereniging voor de rechter te dagen!

Het aantal leden bedroeg inmiddels 40 en in kas was het mooie bedrag van 137 gulden en 14 centen!

Men besloot een feestavond annex kienavond te organiseren. De traktaties tijdens die avond zouden de leden zelf verzorgen. Een cateraar kwam de zaal nog niet binnen, misschien bestond dat beroep toen zelfs nog niet.

Afbeelding 4, De Oude Pastory, lokaliteit oprichtingsvergadering

De voorzitter (Jan Bos zou die functie ruim tien jaar op een inspirerende wijze vervullen) kondigde een oriëntatierit voor auto's aan.

Op 20 september 1968 wordt er weer vergaderd in De Oude Pastory. De fancyfair van het gemeenschapshuis heeft een winst opgeleverd van fl. 7.278,16, voorwaar een mooi bedrag. Helaas is de toegezegde stand (hengelen) van de buurtvereniging door een misverstand niet doorgegaan.

De oriëntatierit heeft fl. 190,00 opgebracht. Helaas waren er onvoldoende controleposten. Jan Bos vertelt dat hij zelfs mensen van buiten het dorp heeft benaderd om controleur te spelen, iedereen in de buurt reed mee tijdens de tocht. Jan Wetzels wil een volgende keer

best een controlepost bemannen. Boy van Kesteren en Thei Opfergelt vonden de rit te lang en vroegen daar een volgende keer rekening mee te houden. Die volgende rit zou in april 1969 gehouden worden en minder lang zijn werd toegezegd.

Ook werd besloten een aparte vergadering uit te schrijven voor de vrouwelijke leden van de vereniging. Die vergadering zou plaatsvinden op drie oktober, maar daarover straks meer. Ook vindt men letterlijk in de notulen terug: *"..... dat indien iemand bij gebrek of ouderdom genoodzaakt is elders buiten onze gemeente te verblijven toch lid blijft van de buurtvereniging ook als er geen contributie wordt betaald."*

Er wordt een gezellige middag voor de kinderen gehouden. Men gaat een film draaien, Boy van Kesteren en Thei Opfergelt stellen hiervoor de filmprojector, het doek en een statief beschikbaar. Voor de volwassenen vindt er een gezellige avond plaats, aanvang 20.30 uur in De Oude Pastorij. Er wordt gekiend waarbij alleen de laatste ronde wordt betaald en vervolgens zullen de traktaties die door de dames van de buurt zijn verzorgd worden verorberd. Denk dan aan zelf gebakken vlaai en koude schotel. Niet samen te nuttigen hopelijk! Daarna muziek en dansen op die muzieklanken. Boy van Kesteren stelt zijn bandrecorder beschikbaar voor de muziek. Ook alle typewerk en stencilwerk wil dhr. Van Kesteren gaan verzorgen.

Als laatste mededeling nog de aankondiging van de kwajongavond in het café van Jan Coumans op Allerzielen.

Twee weken later werd er een aparte vergadering belegd voor alleen de vrouwelijke leden van de vereniging. Er stonden twee belangrijke zaken op de rol: het zoeken van een vrouwelijk bestuurslid en het verzorgen van de traktaties tijdens de feestavond.

Sissy Curfs werd na twee stemronden gekozen tot bestuurslid, zij hield de dames Mia Troisfontaine, Gerda Kicken en Elly Erens achter zich.

Het verzorgen van de traktaties was een mogelijk nog belangrijker agendapunt op deze vergadering voor dames. Verschillende dames stelden zich beschikbaar voor het maken van koude schotel. Ook wilden enkele dames best wel cake en koek gaan bakken, ook vlaibakkers waren snel gevonden. Enkele vlaaien zouden uitgekiend worden als prijs. Mia Curfs ging de koffie verzorgen en er waren ook dames bereid aardappelen te schillen en prikkers te maken. Kop en schotel moest iedereen zelf meenemen naar de avond. Een zeer geslaagde avond!

Uit de notulen van de jaarvergadering, gedateerd 4 oktober 1969, valt op te maken dat men het boekjaar niet meer van maart tot maart maar gewoon gelijk met het kalenderjaar wil laten verlopen. De feestavond zou dat jaar worden gehouden in de zaal van café Das. Boy van Kesteren was van mening dat die zaal te groot was en dat dat afbreuk zou kunnen doen aan de sfeer. De voorzitter pareerde dit verwijt kundig door erop te wijzen dat men zelf de tafels zou gaan plaatsen, dicht bij elkaar. Jan Bemelmans en Sjeng Curfs hadden de kas gecontroleerd (saldo fl. 510,00) en in orde bevonden. Discussie ontstond er volop over de muziek van de feestavond. Uit Nuth was het orkest Weusten-Herveille gecontracteerd voor fl. 100,00. Jeu Akkermans vond dat een veel te hoog bedrag en hij wees er ook op er voor te zorgen dat ook de oudere leden op muzikaal gebied aan hun trekken moesten komen. De voorzitter stelde dat het geen dansavond was maar een gezellige avond, dus de niet-dansers hoefden zich volgens hem geen zorgen te maken. De beide aanwezige kasteleins, Sjeng Curfs en Ab Das, gaven beiden een rondje. Een opmerkelijk detail: tijdens

de feestavond is An Bos een schoen kwijtgeraakt en volgens overlevering heeft ze deze schoen (een zwarte linkerschoen met klein hakje) nooit meer teruggezien.

Op 15 januari 1971 vindt een algemene ledenvergadering plaats. In die bijeenkomst wordt het jaaroverzicht van 1970 voorgelezen. Enkele opmerkelijk punten uit dat verslag.

Piet Quadakkers is dat jaar Prins Carnaval en de buurt zorgt er natuurlijk voor dat Piet boven op een prachtige prinsenwagen door het dorp kan trekken. Voor de doevepiet Piet (let op de woordspeling) knutselt men een duivenklok en een broedbak in elkaar. De carnaval levert een winst (!) op van fl. 61,07 hetgeen mede te danken is aan het feit dat men de prinsenwagen voor fl. 225,00 heeft kunnen verhuren. Een andere belangrijke activiteit is de oriëntatie-tocht die dit keer 40 deelnemers trekt, vooral mensen van buiten het dorp. De voorzitter geeft aan dat er minstens 20 deelnemers meer zullen moeten zijn komend jaar. Er is fl. 179,86 als positief saldo te noteren. De feestavond werd opgeluisterd door Die Lustige Zwei uit Waubach, gage fl. 125,00. Het Oranje Comité vierde 25 jaar bevrijding en ook de buurtvereniging nam deel aan de fancyfair die werd georganiseerd. Ook het St. Nicolaas-comité kon op medewerking rekenen. Voor de jeugd stond een feestmiddag op de rol. Enigszins duister is de zin in het jaarverslag waar staat te lezen dat de geplande film voor die middag "in ongenade viel". Mientje van Kesteren redde de boel door een fancyfair ter vervanging van de film voor te stellen. In het jaarverslag werd diezelfde dame nog een keer genoemd toen de voorzitter schreef dat mevr. Van Kesteren vond dat er meer gefeest moest worden in de buurt. Voorwaar een loffelijk streven!

We zitten inmiddels in het jaar 1971. Een van de eerste activiteiten is elk jaar natuurlijk weer het carnavalsfeest. Ook dit jaar nam de vereniging deel aan de optocht. Aanvankelijk was het idee een wandmolen te bouwen met als thema "veur ein ouw twee jonge": in de wandmolen zou een oud wijf worden geduwd en er zouden dan twee jonge meisjes uitkomen. In het jaarverslag wordt vermeld dat men in moeilijkheden werd gebracht bij de uitvoering van dit idee zonder echter duidelijk te maken wat die moeilijkheden waren. De wandmolen werd echter vervangen door een computer voor de gemeente, iets dat in die tijd blijkbaar nogal uitzonderlijk was. Een eerste prijs leverde het in de optocht wel op.

De oriëntatie-tocht trok dat jaar 50 deelnemers, een topjaar!

Ook dit jaar werd weer een aparte vergadering uitgeschreven voor de vrouwelijke leden van de vereniging. Mevrouw Habets-de Cock en mevrouw Opfergelt stelden zich kandidaat voor een bestuursfunctie en met algemene stemmen werden beide dames gekozen. Beide dames hadden zich even tevoren beschikbaar gesteld om de kas te controleren..... een unieke situatie: de kas werd gecontroleerd door twee nieuw gekozen bestuursleden!

Tijdens deze dames-vergadering werd ook gestemd over het eten tijdens de jaarlijkse gezellige avond. Men kon kiezen tussen koude schotel en broodjes met worst. De opsteller van het verslag schrijft: "Met een krappe meerderheid hadden de dames die worst lusten gewonnen." Logisch zou ik zeggen.

Het is de moeite waard het slotwoord van het jaarverslag letterlijk weer te geven: "Dat we gespaard blijven van tegenslag, lief en leed samen delen en de vriendschapsbanden versterken zodat men kan zeggen dat in onze buurt nog vrede heerst onder elkaar. Dit is ook de doelstelling van een buurtvereniging!"

1972 was toch wel een tumultueus jaar voor de buurtvereniging. Twee bestuursleden, Sijr van de Bosch en Maria Opfergelt bedanken als bestuurslid, zodat het bestuur nog maar uit drie personen bestond, Jan Bos, Sjaak Erens en Annie Habets-de Cock, deze laatste werd

tot penningmeester benoemd. Gelukkig trad mevrouw Dreessen-Bruls toe tot het bestuur maar nog steeds was er een vacature, het bestuur zou pas op volle sterkte zijn als het uit vijf personen zou bestaan.

Met de kinderen ging men naar het wildpark in Gangelt en de kienavond werd dat jaar georganiseerd in café Wevers. De muziek tijdens de feestavond van 25 november viel tegen, helaas is de naam van het orkest niet in de notulen vermeld.

Deelname aan de carnavalsoptocht vond plaats met een wagen onder het motto "twee emmertjes water halen". Wederom de eerste prijs! Ook nu kon de wagen weer worden verhuurd voor de optocht in Hoensbroek, zodat de kosten voor een gedeelte werden gedekt.

De jaarlijkse contributie kon vanaf dit jaar in twee termijnen worden betaald.

Dat Boy van Kesteren met onder andere een tiental buurtleden die lid waren van een kaartclub deelnam aan de carnavalsoptocht viel niet in goede aarde bij de voorzitter. Hij vroeg nog of men niet onder de vlag van de buurtvereniging wilde deelnemen maar dat was volgens Boy niet mogelijk. Mogelijk hoopte de voorzitter zo met zijn vereniging een eerste en een tweede plaats te kunnen behalen.... Die vlieger ging helaas niet op.

Opmerkelijk was ook het voorstel van Pierre Starmans om de auto-oriëntatie-tocht te vervangen door een oriëntatie-tocht per fiets of door een dropping. De voorzitter antwoordde dat de auto-oriëntatie-tocht weer meer dan 50 deelnemers had getrokken en dat als er een andere activiteit voor in de plaats zou komen dat dan de deelname erg onzeker was. Maar men kon altijd een andere activiteit organiseren maar de bestuursleden waren al genoeg belast, een andere activiteit was altijd welkom maar wel zelf meehelpen. Er viel een doodse stilte...

In het volgende jaar (1973) kwam het bestuur op het gewenste aantal leden van vijf want Math Akkermans werd op 2 februari van dat jaar met algemene stemmen tot bestuurslid gekozen. Die jaarvergadering werd bijgewoond door 19 leden en die leden hoorden van de penningmeester dat er fl. 683,68 in kas zat, ruim € 300 zou hij vandaag de dag zeggen. Dat bedrag in kas zou in de volgende jaren wel exponentieel moeten groeien want de contributie werd verdubbeld (!) van fl. 0,50 naar fl. 1,00 per maand. Ook moest er reglementair gestemd worden over het verlengen van de zittingstermijn van de voorzitter, maar toen niemand zich geroepen voelde de concurrentie aan te gaan met de huidige voorzitter werd Jan Bos bij acclamatie voor een volgende periode benoemd. De carnavalswagen (Schweinchén Dick) werd weer verhuurd aan een carnavalsvereniging in Hoensbroek en Jan Bemelmans was weer bereid in die grote stad de wagen te besturen.

Het aangekondigde bezoek aan het wildpark in Gangelt ging niet door omdat men er achter kwam dat men binnen hele korte tijd het hele park en de in dat park verblijvende dieren kon aanschouwen. In plaats daarvan ging men niet naar (toen nog) West-Duitsland maar toog men naar het kroondomein Bokrijk in België. De buurtvereniging deed toen al aan internationalisering, de term Euregio moest toen nog uitgevonden worden. Een vooruitstrevend bestuur!

Omdat in die periode de benzine op de bon was en de benzineprijs was gestegen tot de nooit voor mogelijk gehouden hoogte van fl. 0,92 per liter werd besloten dat de auto-oriëntatie-tocht voor het laatst georganiseerd was, er waren ook maar 36 deelnemers.

Op Tweede Kerstdag organiseerden de gezamenlijke buurtverenigingen een dansavond, die volgens de notulen na 22.00 uur toch nog gezellig werd.

Tijdens een ingelaste vergadering werd o.a. gestemd over de lokaliteit waar de feestavond zou worden gehouden. Acht personen stemden voor De Oude Pastorij die nu geëxploiteerd werd door Bertus Beukeveld en 15 mensen wilden naar de zaal van café Das. Ik citeer uit de notulen van de jaarvergadering: "Dat deze feestavond nog niet heeft plaatsgevonden en de reden hiervoor zal wel iedereen bekend zijn. Voor hen die hierover nog nadere inlichtingen wensen kunnen vragen stellen bij de rondvraag. Hetgeen wat het bestuur hier nog van wil zeggen is dat deze feestavond onze buurt op een tijdbom heeft geplaatst, die ieder moment had kunnen ontploffen." Het bestuur achtte het nodig een afkoelingsperiode in te lassen en de feestavond in 1973 niet te laten plaatsvinden. Omdat Bertus Beukeveld geen activiteiten van de buurtvereniging meer wenst te organiseren in zijn lokaliteit was ook de start van oriëntatie-tocht nu vanuit het gemeenschapshuis. Een dieptepunt in het bestaan van de vereniging.

Op 24 november werd het gouden huwelijksfeest van het echtpaar Curfs-Rikers gevierd. De hele buurt zette hier z'n beste beentje voor en er was sprake van een geslaagd feest. Ook werd er gefeest tijdens Koninginnedag en stond men stil bij het 25-jarig jubileumfeest van koningin Juliana.

De voorzitter sluit af met de wens uit te spreken dat 1974 een jaar mag worden zonder ruzies en zonder roddelpraat.

1974, het jaar waarin het Nederlands voetbalelftal ten onrechte geen wereldkampioen werd, was ook voor de buurtvereniging een jaar in mineur. De voorzitter noemde 1974 een jaar dat in het teken van de sleur heeft gestaan. Volgens hem is dat niet de schuld van alleen het bestuur maar ook van de leden die geen of weinig belangstelling voor de buurtvereniging tonen. De leden zijn volgens hem veel te passief en vinden het verder wel goed, als men maar met rust werd gelaten. Bestuursleden werden er ook wel eens moe van en willen best plaats maken voor een ander, maar als die ander zich niet aandient dan blijft men maar zitten. Dat is geen goede zaak schrijft de voorzitter want nieuwe bestuursleden brengen immers nieuw elan. Deze ontboezeming staat centraal in het jaarverslag, enkele andere zaken die gememoreerd worden zijn de disco voor de jeugd, die door de buurtvereniging Swier is georganiseerd zonder de andere buurtverenigingen daarvan in kennis te stellen terwijl dat wel was afgesproken, de kienavond die niet is doorgegaan omdat een buurt die dat zou organiseren niets meer van zich liet horen en de dansavond op Tweede Kerstdag die ook niet heeft plaatsgevonden omdat de fanfare hier blijkbaar dwars lag. Men spreekt over het "monopolie" (?) dat de fanfare had op die dag.

In de carnavalsoptocht deed de buurt mee met een groep Arabieren, gezeten op kamelen. Of dit echte dieren waren of slechts imitatie-kamelen wordt niet vermeld. We gaan er maar van uit dat het echte kamelen zijn geweest. Omdat de eerste prijs weer werd binnengesleept (fl. 35,00, die onmiddellijk werd omgezet in drank) mogen we inderdaad wel aannemen dat er echte kamelen hebben rondgelopen in ons dorp. Iedereen die mee heeft gewerkt wordt in de volgende zin bedankt. Of dat meewerken betrekking heeft op het meelopen tijdens de optocht of op het omzetten van de eerste prijs in drank wordt helaas niet vermeld.

Tenslotte: de schrijver van het overzicht heeft een bezorgde kijk op de toekomst als hij memoreert dat de voorspellingen voor de toekomst niet gunstig zijn en dat er een slechtere tijd zal aanbreken in de welvaart.

Alsof de schrijver helderziend is!

In het volgende jaar, het jaar waaraan de schrijver memoreerde in het jaarverslag van 1974, wordt het woord turbulentie met hoofdletters geschreven. Het jaarverslag 1975 opent met de constatering dat gijzelingen en kapingen aan de lopende band plaatsvonden en ook de exploderende werkloosheid is een punt van aandacht. Opmerkelijk is de opmerking dat gelukkig nog niemand in de buurt hier het slachtoffer van is geworden. Of hier bedoeld wordt dat niemand werkloos is geworden of dat niemand gegijzeld is, dat wordt niet helemaal duidelijk. Het jaar 1975 was blijkbaar ook het jaar van de vrouw en daar wordt subtiel naar verwezen als men de volgende zin aan het papier toevertrouwt: "Ik heb nog geen enkele vrouw hier met spandoeken zien protesteren. Daarom mag ik aannemen dat zij tevreden zijn met het lot dat hun hier is toebedeeld. Denk maar eens aan het spreekwoord Een vrouwenhand en een paardentand kennen geen stilstand."

UITGAVEN		Jan.-Dec. 1971
30 Jan.	Vergadering Dames	f 11,70
1 Febr.	Fruitschaal Mevr Luyten ziek	f 5,50
18 "	Bruiloft Mevr. Habets-Quadackers	f 16,95
23 "	Bemelmans	f 25,00
26 "	Carnaval wagen	f 85,16
28 "	Kindercarnaval	f 30,00
28 "	Kistje sigaren R.Gerards	f 9,50
3 maart	Fruitschaal Mevr. Waltmans Geboorte	f 5,50
26 "	Fruitschaal W.Vaesen Ziek	f 5,50
5 april	Fruitschaal Webers Ziek	f 5,50
17 "	Fruitschaal J.Ackermans ziek	f 5,50
17 "	Fruitschaal Mevr.Habets de Kok Geboorte	f 5,50
10 sept.	Fruitschaal Wed. Steins	f 5,00
10 "	Fruitschaal J.Habets de Cok Ziek	f 5,50
10 "	Fruitschaal Ankie Erens	f 5,50
15 "	Oriëntatierit	f 153,02
19 Oct.	Fruitschaal, sigaretten ziek	f 10,15
19 "	Fruitschaal Troifontaine Geboorte	f 5,50
8 nov.	Fruitschaal Henny Bemelmans ziek	f 5,50
15 "	Fruitschaal J.Ackermans ziek	f 5,50
17 "	Drukkerwerk Damesvergadering	f 5,00
22 "	Damesvergadering	f 14,80
4 dec.	Fruitschaal Jufv. de Jong ziek	f 5,50
11 "	Feestavond	f 342,80
18 "	Geleverd Meertens	f 392
	Uitgave	f 768,30

Afbeelding 5. Uit het kasboek van de allereerste jaren.

De financiële toestand van de vereniging baarde nogal wat zorgen maar een rondgang door de buurt bracht verlichting.

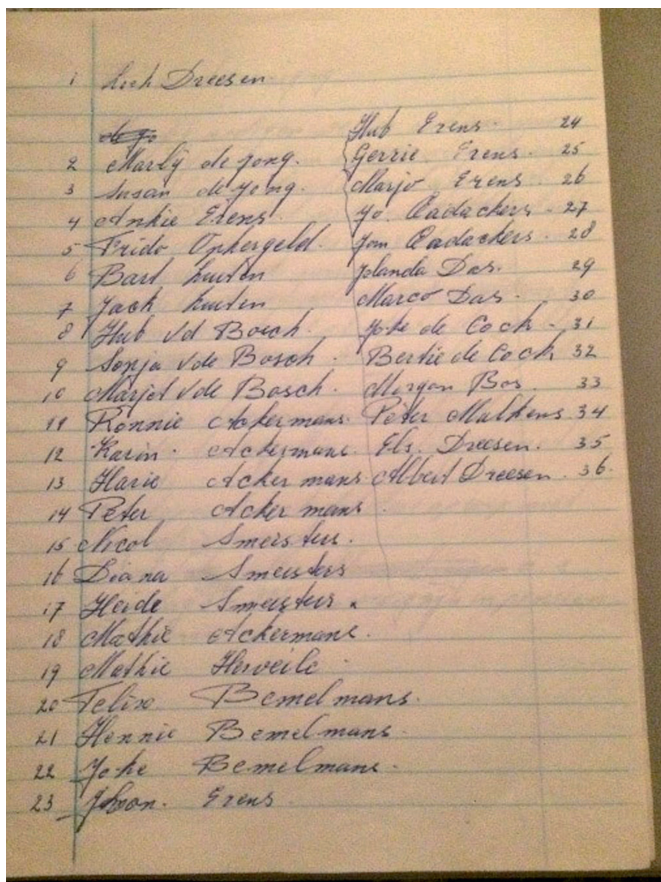

Peter Mulkens trok als jeugdprins van de Veldkretsers, staand in een trompet, door de straten van Wijnandsrade.

Vanzelfsprekend werd er weer gekiend en ook werd er volop gefeest tijdens een gezellige feestavond, een avond die opgeluisterd werd door het duo Angerhoauve.

De jeugd was actief in het Schuttershuuske in Brunssum, alleen werkte het weer daar niet mee. De vossenjacht was een nieuwe activiteit en de groep Bemelmans-Florax ging hier met de hoogste eer strijken. Op het einde van het jaar waren 34 gezinnen lid.

Bij het doorbladeren van de jaarverslagen valt meteen op dat 1976 een jaar moet zijn geweest zonder veel activiteiten binnen De Oude Dorpskern. Men was nogal ontstemd over het feit dat de carnavalswagen slechts een tweede prijs in de wacht wist te slepen: "... Hieraan hebben we geen schuld."

1	Leuk Dreesen	
2	Marly de gong.	Hub Erens 24
3	Susan de gong.	Gerrit Erens 25
4	Enke Erens	Marjo Erens 26
5	Frider Ophergeld.	Jo. Cadekers 27
6	Barl huten	Jm. Cadekers 28
7	Jach huten	Jelanda Dars 29
8	Hub Id Bosch	Marco Dars 30
9	Sorja Id Bosch	Jo. de Cock 31
10	Marjol Id Bosch	Bertie de Cock 32
11	Ronnie Achermans	Morgen Bos 33
12	Karin Achermans	Peter Mulkens 34
13	Harjo Achermans	Fls. Dreesen 35
14	Felix Achermans	Albert Dreesen 36
15	Elco Smesters	
16	Diana Smesters	
17	Henk Smesters	
18	Althe Achermans	
19	Althe Huuile	
20	Felix Bemelmans	
21	Henk Bemelmans	
22	Jo. Bemelmans	
23	Joan Erens	

Afbeelding 6, Jeugd aanwezig op extra vergadering voor jeugdleden

Phantasialand werd bezocht en dat wordt een groot succes genoemd ondanks de flinke drukte.

Geen feestavond dat jaar. Verder springt nog een gebeurtenis in het oog: Jeu Akkermans, een van de oprichters van de buurtvereniging komt te overlijden.

Dat het geringe aantal activiteiten tot ingrijpen leidde was begin 1977 al meteen duidelijk. Op 28 januari werd een vergadering uitgeschreven voor de jeugdige inwoners van de buurt. 36 jongelingen werden uitgenodigd. De uitnodiging was gericht aan de jeugd die de lagere school verlaten had. De vergadering vond plaats in pension Dreessen. De bedoeling was “....een hechtere band te smeden tussen jullie onderling en met de buurt.” Op de vergadering waren 18, later gecorrigeerd tot 19 jongeren aanwezig. (Wie was die telaarcomer?). Allereerst wordt de jeugd duidelijk gemaakt waarom een buurtvereniging is opgericht, vervolgens worden de verschillende activiteiten toegelicht en wordt de jeugd uitgenodigd van zich te laten horen, vrijuit te praten en als het nodig is maar eens flink te vloeken.

Het bestuur geeft aan dat men de buurt niet te groot heeft willen maken, men beperkte zich tot de Raadhuisstraat, de Pastoor Pijlsstraat en de Pastorijstraat, straten die op dit moment van naam zijn verschoten: Raadhuisstraat is Oudenboschstraat, Pastoor Pijlsstraat is Pijlsstraat en Pastorijstraat is Körnerstraat geworden. Vervreemding voorkomen was een belangrijk uitgangspunt bij het opzetten van de vereniging. De jeugd vraagt om het formeren van een groep tijdens de carnavalsoptocht en ook een uitstapje wordt geopperd. We zullen er verderop nog wel vaker aan herinnerd worden.

De belangrijkste activiteit was dat jaar de bouw van de prinsenwagen voor Prins Lou Curfs. In het jaarverslag wordt daar namelijk de meeste ruimte voor ingeruimd.

Prins Lou klom boven op een wereldbol die gedragen werd door twee handen. Van daaruit kon hij uitkijken over de buurt, verschillende miniatuurgebouwen van de buurt sierden de prinsenwagen. Veel jeugd had meegeholpen aan de bouw van de wagen, ruim 16.000 papieren rozen werden er in verwerkt.

Marjo Erens en Jack Luijten werden in het bestuur van de buurtvereniging gekozen, zij gingen de belangen van de jongeren behartigen.

Prins Lou schonk tijdens de feestavond een ton gerstenat, iets dat de feestvreugde ongetwijfeld zal hebben verhoogd.

Carnaval is elk jaar weer een belangrijke gebeurtenis in het dorp en zeker ook in de buurt. Ook in 1978 bruiste het van de activiteiten rond die drie dolle dagen. Tijdens de jaarvergadering van dat jaar, op 24 januari 1979, kwamen 34 personen opdagen en men besloot de duivel uit de kist te laten springen. Dat was althans het thema van de carnavalswagen van de buurtvereniging.

Na de nodige discussie besloot men voor de eerste keer een rommelmarkt te organiseren en op Hemelvaartsdag 4 mei was het zover. In het gemeenschapshuis trachtte men zoveel mogelijk “rommel” de deur uit te werken en met de hulp van veel leden was dat een mooie en financieel zeer geslaagde activiteit die nog heel wat jaren zou worden herhaald.

Men organiseerde een barbecuefeest en een feestavond. Het weer werkte niet mee tijdens de barbecueavond maar werd deze avond wel als geslaagd aangemerkt. De feestavond was op een slecht gekozen datum georganiseerd en ook wist het gecontracteerde orkest de stemming er maar moeilijk in te krijgen. Men verzucht: “Misschien moeten we de feestavond op een andere manier organiseren”.

Dan zijn we aangekomen bij het voor de buurtvereniging gedenkwaardige jaar 1979.

Dat jaar namelijk vindt een wisseling van de wacht plaats of beter gezegd een wisseling van het voorzitterschap. Jan Bos die vanaf het begin van de buurtvereniging de voorzittershamer heeft

gehanteerd en dat op een voortreffelijke en hem kenmerkende wijze heeft gedaan geeft dat attribuut in handen van een nieuwe voorzitter, Rinus van den Nieuwenhof. Hoe die wisseling van de wacht tot stand is gekomen is in de notulen te lezen. De voorzitter schrijft op 19 mei een brief aan het bestuur in welke brief hij aankondigt dat hij bij de eerstvolgende ledenvergadering zal gaan bedanken als voorzitter en als bestuurslid van de mede door hem opgerichte buurtvereniging. Omtrent de reden van zijn terugtreden wenst hij geen commentaar te geven. Hij vermeldt duidelijk dat commentaar geven niet ten goede zou komen aan de vereniging en dat is het laatste dat hij wil, hij schrijft letterlijk: “ Het voortbestaan van de buurt is veel belangrijker dan het aftreden van een voorzitter.” Jan Bos zegt wel toe de lopende zaken te blijven afhandelen.

Op maandag 21 mei heeft het bestuur over dit besluit van de voorzitter vergaderd en men heeft hem uitgenodigd bij die vergadering aanwezig te zijn. Men heeft in goed overleg gediscussieerd over de ontstane situatie en is in goede verstandhouding uit elkaar gegaan.

De voorzitter schrijft dat hij iedereen wil bedanken die in de achter hem liggende elf jaren op een prettige wijze met hem heeft samengewerkt en hij hoopt dat de nieuwe voorzitter hetzelfde vertrouwen zal krijgen zoals hij dat heeft ervaren. De laatste woorden van Jan Bos als voorzitter lezen we terug in de notulen wanneer hij schrijft dat het doel van de buurtvereniging is en moet blijven het creëren van een leefbare buurtschap.

Op maandag 2 juli breekt dan een nieuwe episode aan in het bestaan van de buurtvereniging als in café Das om 20.00 uur een ledenvergadering wordt gehouden met als agendapunt drie het voorstellen van een waarnemend voorzitter..... een dan nog waarnemend voorzitter die toen zeker niet gedacht zal hebben dat hij als voorzitter bij het 50-jarig jubileum van de buurtvereniging nog steeds de voorzittershamer zou hanteren.

Rinus van den Nieuwenhof

voor aanleg en onderhoud van al uw groenobjecten

Alles in één hand, **dat ontzorgt**

Luijten Groentechniek is een dynamisch en energiek bedrijf, dat bestaat uit een team met groene vingers, harde werkers en knappe koppen. Sinds de oprichting in 2003 hebben we al menig project met plezier mogen ontwikkelen, uitvoeren en onderhouden.

Door ons veelzijdige aanbod van diensten, bieden we onze klanten een totaalpakket aan. Zo hoeft je nergens meer naar om te kijken. Alles in één hand... dat ontzorgt!

LUIJTEN GROENTECHNIEK BV

De Velde 61
6363 CE Wijnandsrade
(045) 565 0711

www.luijtengroentechniek.nl
info@luijtengroentechniek.nl

Professioneel
en betrouwbaar!

petit
• verbindt • •

• telecom • projectmanagement • IT oplossingen • domotica & beveiliging

Stationstraat 59 • 6361 BH Nuth • T 045 524 23 24 • petitverbindt.nl

DAS MONTAGE

Keukens Badkamers Interieur

Marco Das

Jan Maenenstr 28
6383 AE Wijnandsrade

06/46166633

das-montage@ziggo.nl

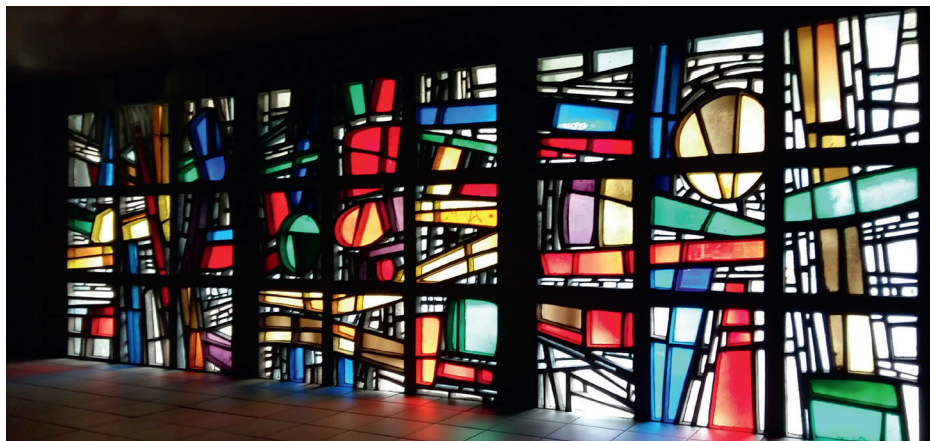

‘Hommage aan Kandinsky en Klee’,

het glas-in-betonraam in het gemeenschapshuis.

Rob Kooiman

Het mooie van kunstwerken in de openbare ruimte is dat ze een plaats hebben in het dagelijks leven van mensen. Tegelijkertijd worden ze daardoor naar verloop van tijd zo gewoon dat ze bijna onzichtbaar worden. Het vertellen van de verhalen van de kunstwerken wekt ze weer tot leven. Door ze weer te verbinden met mensen, plaatsen, tijden en gebeurtenissen, kunnen ze opnieuw een betekenis krijgen in de leefomgeving. “Aandacht maakt alles mooier” luidt de slogan van Ikea. Dat geldt zeker voor een aantal kunstwerken in Wijnandsrade. Daarom ging ik op zoek naar de achtergronden van het glas-in-betonraam in het gemeenschapshuis, gemaakt door Theo Lenartz.

Afbeelding 1, Het glas-in-betonraam van sporthal Varenbeuk

Een paar jaar geleden, in 2008, werkte ik, als conservator in Museum Land van Valkenburg, samen met Theo Lenartz aan een overzichtstentoonstelling van zijn werk. Tijdens de voorbereidingen hiervoor ontdekte ik pas hoeveel kunstwerken er van hem in mijn omgeving te vinden zijn: de kleurige glas-in-betonramen van sporthal Varenbeuk in Heerlerheide, waar ik vroeger woonde, de keramische wand in zwembad d'r Pool in Kerkrade, waar ik vaker zwom, de waterpartij van de Promenade in Heerlen Centrum, waar mijn vader een winkel had, of bijvoorbeeld het glas-appliqué in de doorgang tussen het tegenwoordige Zuyderland Ziekenhuis en de bijbehorende parkeerplaats. En dus ook het glas-in-betonraam in het gemeenschapshuis van Wijnandsrade, waar ik nu woon.

Het contact met Theo Lenartz bleef ook na de tentoonstelling behouden en maakte het gemakkelijk om hem uit te nodigen en gezamenlijk zijn werk in het gemeenschapshuis nog eens te gaan bekijken. Hij wilde zelf ook wel graag zien hoe het raam er vijftig jaar later bij staat. We zouden ook naar sporthal Varenbeuk gaan. Deze ramen werden in hetzelfde jaar gemaakt en ook in de glas-in-beton-techniek.

Theo Lenartz is geboren in Heerlen in 1937. Hij ging eerst naar de ambachtsschool in Heerlen en werkte daarna een tijdje in meubelfabriek Sporken in Spekholzerheide (Kerkrade). Op aanraden van zijn oudere broer Frans, die veel tekende en schilderde en ook in zijn broer een talent voor het beeldende zag, ging Theo Lenartz naar de Middelbare Kunstnijverheidsschool in Maastricht. Hier leerde hij reclametekenen; heel precies letters

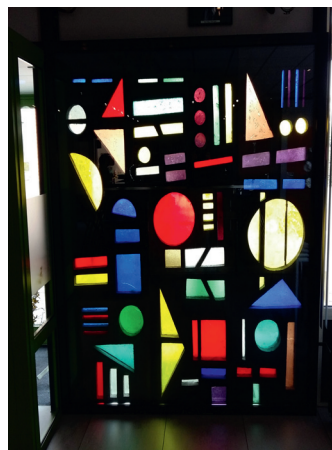

tekenen. Maar hij wilde eigenlijk zijn vrije expressie meer tot ontwikkeling brengen en volgde aansluitend de opleiding schilderen aan de Jan van Eyckacademie in Maastricht. Beide opleidingen in Maastricht waren nogal traditioneel en Theo Lenartz kwam uit Heerlen, een moderne stad. Wat dat betreft had hij verkeerde keuzes gemaakt zegt hij nu. Heerlen was sinds de komst van de mijnen explosief gegroeid. Er werd volop gebouwd, woonwijken, bedrijven, scholen, sporthallen, winkelcentra enz. In Heerlen woonden veel binnenlandse en buitenlandse migranten; Heerlen stond open voor nieuwe ontwikkelingen en voor moderne kunst. In dit energieke Heerlen van vóór de mijnsluitingen ontwikkelde Theo Lenartz zich tot een eigentijdse en experimenterende kunstenaar. Zijn eerste wandschildering maakte hij voor warenhuis Schunck, toen nog op de Promenade (nu Berden). Dan, in 1966, mag Theo Lenartz op kosten van warenhuis Vroom & Dreesman een studiereis maken naar de Verenigde Staten. Als tegenprestatie maakt hij bij terugkomst een tentoonstelling in de etalages van V&D. In de VS ziet hij hoe daar kunst en architectuur vrijer, speelser samengaan. Iets wat hij zelf ook zal gaan doen. De vele nieuwe gebouwen in Heerlen en omgeving worden veelal voorzien van sculpturen, reliëfs, mozaïeken en monumentaal glas. Theo Lenartz ziet hier mogelijkheden voor zijn kunstenaarschap en richt zich specifiek op deze kunst aan of bij gebouwen.

Afbeelding 2, Het glas-in-betonraam van sporthal Varenbeuk
Afbeelding 3, Het glas-in-betonraam van binnen

In 1968 haalt Theo Lenartz de opdracht binnen voor twee monumentale ramen in de nieuwe sporthal Varenbeuk in Heerlerheide. Hij krijgt de vrije hand voor wat betreft voorstelling en techniek en maakt twee glas-in-betonramen met een spel van kleuren en lijnen. Wanneer we er gaan kijken blijken de ramen in goede staat en straalt het licht, volgens de kunstenaar, nog even mooi door het gekleurde glas en tegen de binnenzijde van de uitsparingen in het beton waarin ze gevat zijn.

In hetzelfde jaar, 1968, krijgt Theo Lenartz de vraag om een raam te maken voor de entreepartij van het nieuwe gemeenschaps- en ontspanningscentrum in Wijnandsrade, gebouwd door architect Hub Beckers uit Amstenrade. De pui van de entree bestaat uit drie delen en voor het middelste deel maakt Theo Lenartz ook weer een glas-in-betonraam.

Het raam lijkt op dat van sporthal Varenbeuk, maar de vormen zijn eenvoudiger, meer geometrisch, en de compositie wordt vooral bepaald door de rangschikking van deze vormen en kleuren en minder door een lijnenspel. Het raam is opgebouwd uit tien panelen die allemaal min of meer rechthoekig zijn en anders van formaat. Ze verspringen in diepte en lijken elkaar soms te overlappen. Drie panelen zijn blank gelaten, de andere zijn zwart geschilderd. Het gekleurde of heldere glas is gevat in ronde, halfronde, driehoekige en rechthoekige uitsparingen. Tijdens het gieten van het beton werden deze vormen opgevuld met piepschuim (polystyreen).

Afbeelding 4, Het glas-in-betonraam van buiten

De glas-in-beton-techniek is verwant aan die van het glas-in-lood en werd al in 1930 in Frankrijk toegepast. In 1949 werd de techniek voor het eerst in Nederland gebruikt door de Limburgse kunstenaar Daan Wildschut. In 1953 maakte hij glas-in-beton-ramen voor de Sint Annakerk in Heerlen (Bekkerveld). Theo Lenartz maakte voor deze kerk trouwens de banken toen hij werkte voor meubelfabriek Sporken.

Theo Lenartz gaf het raam voor het gemeenschapshuis de titel 'Hommage aan Kandinsky en Klee'. Wassily Kandinsky (1866-1944) en Paul Klee (1879-1940) zijn de 'vaders' van de abstracte kunst, waarbij geen voorstellingen van zichtbare dingen verbeeld worden, maar bijvoorbeeld muziek of een gevoel. Vooral Paul Klee bouwde zijn schilderijen op uit geometrische vormen, zoals Theo Lenartz dat in het raam in het gemeenschapshuis doet. De compositie van Theo Lenartz is ook abstract. Het is net als het raam van de sporthal niet meer en niet minder dan een spel, een spel met kleuren en vormen; toepasselijk voor een gebouw waar mensen muziek, zaalvoetbal of kaart spelen.

Wat vindt Theo Lenartz van dit kunstwerk, vijftig jaar later? Van binnen uit, als de kleuren stralen door het invallend licht, heeft het zijn kracht en daarmee zijn betekenis behouden vindt hij. Over de buitenkant is hij minder tevreden. Dat zou ik nu anders doen zegt hij. Dat heeft ook te maken met de appelgroene entree die er nu pal naast staat en de pui als geheel naar zijn idee onrustig maakt. Hij zou er wel eens een idee voor willen uitwerken.

Het glas-in-betonraam voor het gemeenschapshuis staat aan het begin van een lange reeks monumentale werken die Theo Lenartz zal maken. Nog steeds is hij actief, ook met het maken van 'vrije' sculpturen en installaties. In het centrum van Heerlen, in de Doctor Poelsstraat, heeft hij een enorm atelier in een voormalig warenhuis. In de etalage staan nu grote constructies van allerlei materialen die hij recent maakte. Hij exposeerde ze in de afgelopen jaren onder andere op de biënnale van Florence, waarmee hij internationale erkenning kreeg. Zeker toen hem daar in 2015 de 'Premio alla carriera Lorenzo al Magnifico' werd toegekend.

Afbeelding 5, Theo Lenartz en Rob Kooiman

Zo is dit kunstwerk weer verbonden met een verhaal; over de persoon van de maker, over zijn achtergrond en manier van werken, en over de tijd en de plaats van ontstaan. Maar een belangrijke vraag kon nog niet beantwoord worden: waarom of hoe is de opdracht aan Theo Lenartz gegeven? Zelf wist de kunstenaar het niet meer terug te halen en een archiefonderzoek leverde ook niets op; kwam het doordat hij de toenmalige burgemeester Fons Teheux kende of haalde architect Hub Beckers hem erbij? Zijn er dorpsgenoten die daar nog iets van weten? De redactie en de schrijver van dit stuk zouden het verhaal graag compleet maken en deze missing link toevoegen aan het verhaal!

Rob Kooiman

Specialisten kliniek Mosaderma

33

Mosaderma biedt medisch specialistische zorg (dermatologie, plastische chirurgie, vaatchirurgie, pijnbestrijding, huid- & lasertherapie en cosmetische behandelingen) die voldoet aan hoge kwaliteitseisen. Met een ervaren team van medisch specialisten bieden wij de patiënten hoogwaardige zorg met extra aandacht voor goede voorlichting, persoonlijke benadering en korte wachttijden.

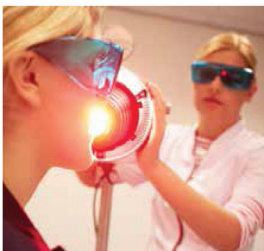
Nieuw bij Mosaderma hand pols

Onze plastisch chirurg kan uw hand & pols problemen deskundig behandelen, denk bijvoorbeeld aan het Carpaal Tunnel Syndroom, Trigger Finger, de ziekte van Dupuytren of bijvoorbeeld een ganglion of cyste. Drs. A. Michels zal ruim de tijd voor u nemen en samen met u het gewenste behandelvoorstel bespreken.

Vorstadia huidkanker behandelen met speciaal licht, niet snijden & geen littekens

Photodynamische therapie (PDT) is een weinig pijnlijke en effectieve manier om o.a. (beginnende vormen van) huidkan-

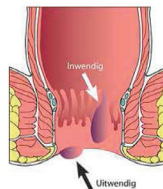

ker aan te pakken. De te behandelen huidafwijking wordt belicht met een intensieve rode lichtbundel. De zieke huidcellen sterven na de behandeling af en worden binnen enkele dagen tot weken vervangen door gezonde nieuwe huidcellen.

Kliniek Mosaderma ook expert op het gebied van anale klachten

Op het proctologisch spreekuur wordt aandacht besteed aan klachten van de anus of het anale kanaal, zoals anale fistels, jeuk, aambeien of scheurtjes.

'Ondanks de klachten, zoals branderige pijn of bloedverlies, gaat nog geen dertig procent naar de dokter', vertelt dr. Van Neer. Jammer, want er is veel aan te doen. Met een verwijzing van uw huisarts kunt u bij Mosaderma terecht voor uw eerste consult en aansluitend proctologisch onderzoek.

Patiëntvriendelijke spataderbehandelingen

Mosaderma behandelt veel mensen die te maken hebben met spataderen en ontsteking van vaatjes. We zijn in het bezit van het Spataderkeurmerk en hebben veel ervaring op dit gebied. De VNUS Closure Fast behandeling is zeer effectief en geeft nauwelijks bijwerkingen of complicaties. De kleinere aders, de zgn. berkentakjes, kunnen we goed behandelen met behulp van laserlicht

Kliniek Mosaderma

Schuureikenweg 60
6432 HX Hoensbroek
Telefoon 045 - 528 32 97

ZKN Certificaat

Kliniek Mosaderma heeft de audit van **KIWA** succesvol doorlopen en daarmee het **keurmerk** van **Zelfstandige Klinieken Nederland** behaald.

Specialisten kliniek Mosaderma

Dermatologie

Dr. P. Mulkens
Dr. F. van Neer
Mevr. K. Houben (physician assistant)
Mevr. J. Jacobs (physician assistant i.o.)

Plastische chirurgie

Dr. N. Sinsels
Drs. A. Michels

Vaatchirurgie

Drs. J-P. Biscompte

Pijnbestrijding

Dr. C. Wilhelmi
Dr. V. Fuchs

Huid- en lasertherapie

Mevr. M. van Dael - Mewissen
Mevr. L. Pelzer

Live your own style!

KAPSALON LA VIE PETIT

OPFERGELTSTRAAT 14 • 6363 BW WIJNANDSRADDE • T. 045 577 88 80

WWW.LAVIEPETIT.NL

De Naamse Steen schaftlokaal en b&b

Fer & Brenda Peters

Laar 16
6363CT Wijnandsrade
0031 45 5112440
info@denaamsesteen.nl
www.denaamsesteen.nl

Sjtrieëktaal in de vakwerkhoeëzer i Zwier en omgeëving deil II

Els Diederer

(Foto's en tekeningen zijn van de auteur, mits anders vermeld).

14 Aolbaek, Nieuwenhuisstraat 40, vrm. vakwerkhoeës en sjuur onger ein kap mèt in totaal 7 gebonter. Tösje sjuur en woëngedeelte bevingt zich 'n groeëte poa(r)t. Rechts 't witgekalkde woënhoeës mèt 2 doergebroake vènstere, toegemakt mèt sjeëg. 1962, RDE 82485.

6 Dwarshuis met zadeldak

Na het optrekken van de gebinten worden deze met elkaar verbonden door zgn. *wörm*, dit zijn houten jukplaten (zij koppelen de jukken) en houten gebintplaten (zij koppelen de gebinten) zodat deze niet om kunnen kiepen (foto 5e). De *wörm* dragen de kepers, waarop de strolatten (*daakgeërde*) worden gelegd. De naam *wörm* komt van de vergelijking met de lange, platte lintworm waar de mensen vroeger veel last van hadden. Tussen de stijlen komen horizontale balken te liggen, die men de *reëgelsj* of *'t riejhaot* noemt.

5e Gebonter in Hèllebrook, 1993 RDE

15 Op de Vink: oetgereëgend rijwerk in de vakke, 2014.

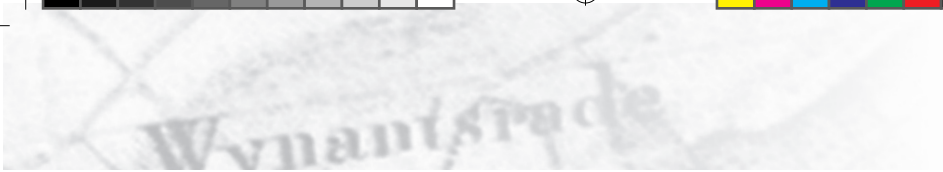
Het optrekje valt onder het type dwarshuis dat een voortzetting is van het vroegere woonstalhuis, toen mens en dier in een ruimte woonden, in ieder geval voor 1800. In die tijd heeft de haan zijn slaapplekje op de hanebalk (*'t haanhaot*), dit is de hoogste ligger, vaak dezelfde balk als de wervel. De deur bevindt zich in de langsgewel en komt meteen uit in de grote open ruimte. Daar komt de uitdrukking vandaan: *'Mèt de duur i g'n hoeës valle'* (zonder inleiding iets vertellen).

Als er na 1800 een ingangsportaal (*d'n eëre*) wordt afgescheiden verschijnt er boven de deur een bovenlicht (*'t uuëverleech*, foto 28) om nog iets te kunnen onderscheiden. Deze ruimte wordt tevens gebruikt als *din* (*deësjvloer*) en omdat het hier koel is, als bewaarplaats voor o.m. *pöt* (water uit de put) in de *pötbaar*. Deze kruik, meestal van bruin aardewerk is afkomstig van Raren en kan een inhoud hebben variërend van 20 tot 40 liter, aangegeven door 'n aantal *sildjes* of *roeëze* aan de buitenkant. Twee tekens betekent 20 liter, 3 staat voor 40 liter.

Vanuit *d'n eëre* gaat een trap naar de zolder. Verder bestaat het huis uit twee ruimtes achter elkaar, verbonden door een deur. Dit wordt *'t hoeës* genoemd en bestaat uit de *woeënkueëke* met de open haard (van hieruit gaat een trap naar de kelder via een vloerluik) en de *'gooj- of zoeëmerkamer*, die gebruikt wordt als het in de keuken te warm is. Geslapen wordt er op 'ne *sjtruëzak* in 'n *bèdjstaad* of in 'n *bèd(de) koetsj*, een grote muurkast met deurtjes of gordijnen, die verstopt is in een hoekje, onder de trap of in *'t sjpin* (waskeuken). Kinderen slapen op de zolder. Bij de grote gezinnen gaat men deze ruimte later verdelen in afzonderlijke slaapkamertjes.

In *'t hoeës* bevindt zich geen toilet, daarvoor staat er in de moestuin (*koeëlef*) een gebouwtje (*'t huuske*) opgetrokken in vakwerk of van een paar planken. In de kleine ruimte staat een houten kist waarin een gat zit met een deksel erop. Voor 's nachts hebben de mensen een pispot onder het bed staan.

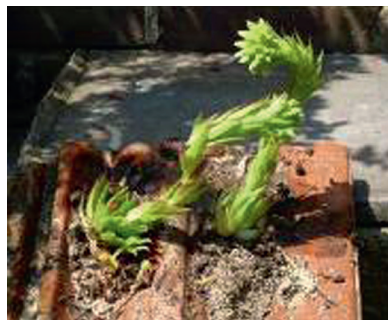
16 Tersjtroate 4, sjiiddaak, vlechtwerk met leëm, witgekalkt, aanhank (of sjop) teënge d'r achterkant, RDE 78363.
16a Tersjtroate 4, Gerestaurierd. Wit-zjwa(r)tbeeld, hoeëgere aaf- aanhank, 1963, RDE 82400.

Om meer ruimte te creëren construeert men vaak, vanaf de 17de eeuw, aan de langsgevel een *aafhank*¹, te zien als uitbouw of zijbeuk onder een dieper afslepend dakvlak. De topgevel krijgt op die manier een asymmetrisch uiterlijk. Een andere vorm van uitbreiding geschiedt d.m.v. een *aanhank*, die als het ware leunt tegen een topgevel of andere wand². Vergelijkbaar is een *sjop*, een open afdak op twee palen, waarin gereedschap, paardentuig, kruiwagen, handkar en wagens droog worden weggezet. In een zgn. *sjansesjop* liggen stookhout en *sjanse* (takkenbossen) opgeslagen om te drogen en te gebruiken in het *bakkes*. Tot in het eerste kwart van de 20ste eeuw bakt men zelf brood in een eigen *oave*. Een vrijstaand bakhuis is aanvankelijk in vakwerk opgetrokken, brandgevaarlijk vanwege zijn bouwmaterialen m.n. het strodak, staat het meestal in de huiswei.

¹ nen Aanhank is 'n oetbreiing die leunt teënge 'ne wand, mieëstal d'r top- of achtergeëvel (foto's 16, 23, 28, 34)

² 'nen Aafhank is 'n oetbreiing van 't hoeës, doer 't noa onge verlengte van ein hêlf van 't zaaldaak. (foto's (10 in deil 1), 30, 32)

17 Hellebrook, 'Op d'r wörm', onder d'r daakdröp: leëme vakke. D'r waterwörm, woeë-op de keëpesj ligke, sjeunt op oetkraaghaot, 2016.

18 Tröt ('n soort sempervivum tectorum), 2012.

Meestal richt de topgevel van het huis zich naar de straat. Het aanvankelijke strodak heeft een steile helling voor een snelle afwatering en een verre oversteek om de zwakke zijwand te beschermen tegen regenslag. Hier onderdoor loopt aan de binnenplaats de verhoogde stoep (*d'r sjprunk*), waarop alle deuren uitkomen. Bijkomend voordeel is dat men grotendeels droog blijft onder deze *daakdröp*. De balk, die het dichtste bij het dakeinde ligt heet *waterwörm*, deze rust op *oetkraaghaoter*. De ruimte tussen wand en deze laatste wordt vaak horizontaal dichtgevlochten (*toegevitsj*). Men noemt dit: 'Op d'r wörm' een soort vlierinkje waar kleine spullen worden opgeslagen (foto 17). Er is aanvankelijk geen dakgoot. De dakbedekking bestaat uit 't *sjouf*, ofwel ongedorst roggestro. Op de nok (*vieësj*) werkt men het geheel waterdicht af door graszoden (*grauze*) eroverheen te vouwen met de grondkant naar boven en om de massa goed bij elkaar te houden, wordt deze beplant met daaklook (*tröt of donderbaard*). De wetenschappelijke naam, *sempervivum tectorum*, betekent: 'de altijd groene van de daken'. Het groenblijvende vetplantje is bestand tegen zowel hoge als lage temperaturen, bewaart vocht en kan op die manier een beginnende brand vertragen. De naam *tröt* wijst op de onooglijke, vlezige bloemstengel (foto 18); donderbaard op de manier waarop dit gewas zich uitbreidt, namelijk als een baard over het dak. De brandgevaarlijke bedekking wordt in de 19de eeuw langzamerhand vervangen door gebakken dakpannen, *sjtruuëpoppe* zorgen ervoor dat regen en sneeuw buiten blijven. Het 'besjeëte'³ van de zolder vindt pas algemeen plaats in de tweede helft van de 20ste eeuw.

3 nen Aanhank is 'n oetbreiing die leunt teënge 'ne wand, mieëstal d'r top- of achtergeëvel (foto's 16, 23, 28, 34)

19a Wisjegracht 49. Detail binneplei: De leëmvölling is zichtbaar. Zeldzaam andreaskruuts as verssjtieëving boave g'n duur. Doergebroake venster, 1978, RDE 193333.

7 Vakken, vitsje en witsje

De naam vakwerkhuis komt van de vakken in de gevel, die in deze omgeving vaak meer dan 3 meter breed zijn. Vakken ontstaan door het kruisen van de liggende balken of *reëgelsj* met de stijlen. Om te voorkomen dat het skelet scheef zal zakken, worden lange schoren geplaatst tegen de stijlen in de zijwanden. In het geval er niet genoeg voorraad lange balken is, wordt met kortere stukken gewerkt dat kleinere vakken oplevert, waarbij extra schoren niet noodzakelijk zijn. Dit komt in onze omgeving niet zo vaak voor, hoogstens in een uitbreiding of een gedeelte van een zijwand (foto 29 achterdoor).

20 Gerieësjbrich (Retersbeek). L-vormig vakwerkhoeës witgeverfd. Later is o.m. de poat verplaatsj. D'r topgeëvel is va mergel, 1992, RDE en 2017

Een enkele keer komen we in onze omgeving een *andreaskruuts* tegen, dat dient als verstijving en tevens als functioneel ornament (foto 19a). Raamopeningen bevinden zich altijd tussen regels, voor meer licht binnenshuis construeert men er enkele op rij, boven elkaar of men vormt een kruisvenster van vier openingen rond een stijl (foto 21). Ramen, die door een *reëgel* zijn gebroken, zijn niet origineel. De deur wordt met *'t gehing in tääldesj* (duimen) aan een stijl gehangen, rustend op het voetraam (*'t sjwel*). Er bestaan twee uitdrukkingen, die hierop teruggaan: *'Kom mich neet uuëver 't sjwel'*, betekent: kom niet naar binnen (over de dorpel), soms grappig bedoeld. Zegt men: *'Doe köms mich neet uuëver 't sjwel'*, dan ben je niet welkom.

Geweustroa (Weustenrade) 4-gebonterhoeës; renovatie anno 2013, optrèksjke va 2½ verdeëpinge met gesjtapelde jökke. Met riejiwerk gevölde vakke, de zgn. vitsje en witsje. Alle venstere zitte tösje de reëgelsj. Opvallend zunt de sjtieëpe/sjoare in d'r topgeëvel, 2016.

Vervolgens maakt een handig iemand een vlechtwerk in de vakken van houten spanen en buigzame takken: de z.g.n. *vitsje* en *witsje*. In de bovenste *reëgel* of *riejhaot* steekt hij het spanhout (*vitsj*) in een gat terwijl deze in de onderste regel in een uitgehakte sleuf wordt geklemd. Vervolgens worden wilgen- of hazelaartakken (*witsje*) erdoorheen gevlochten (*riejwerk* foto 15). Met het oog op deze tijdrovende arbeid, noemt men iemand die heel handig is 'ne *vitsjeleër*. Na het rieje volgt het *kleëne*, d.w.z. leemmodder smijten tegen het vlechtwerk met zoveel kracht dat het er aan de andere kant weer uitkruilt. Deze *kleën* bestaat voor 20% uit leem, gemengd met 80% stukjes stro met wat kalk en urine van koe of paard. Het stro dient als 'n soort wapening en isolatie. De urine vertraagt de droging en geeft een vetlaag. De kalk zorgt voor de binding en neutraliseert de reuk van de urine. Als de leemlaag droog is, na weken of maanden, volgt de gladde afwerking (de *fiëënsjich*) met *fiëëner sjiëës*. De lemen wanden zijn, ondanks hun geringe dikte van maar ca 10 cm, goed isolerend, dit vanwege het stro en de lucht daaromheen. Als na veel regen de leem plaatselijk uitsgespoeld is, wordt het gerepareerd, wat trouwens een jaarlijks terugkomende bezigheid is. Dit plakwerk noemt men *sjwalbere*, kijkend naar de *sjwalbere* (zwaluwen), die op dezelfde manier hun nestje bouwen. Het behandelen van de duurzame eiken balken is niet nodig, dat geldt alleen voor het latere zachte hout. Om de zwakke wanden tegen regenslag te beschermen worden ze wit gepleisterd en gekalkt gelijk met de balken. Vanaf ca 1970 zien de huisjes er dan geheel wit uit, met hier en daar een klein raampje (foto 14, 20, 34). De plint aan de onderkant krijgt een laag zjwertsel, tegen opspattend water, sneeuw en modder. *Zjwertsel* is zwarte poeier gemaakt van roet. Bij het onderhoud hoort ook een jaarlijkse opfrisbeurt, meestal in de week voor kermis en bronk, door een verse laag kalkwitseel aan te brengen met een witkwast. Een begin van verstening en / of luxe bestaat uit een mergelen, bakstenen of speklagen topgevel (foto 20). Een spekgevel is een gevel die bestaat uit bakstenen afgewisseld met een of twee lagen mergel. Vergelijk doorregen spek.

22 Hellebroek, binneplei boerderie. Ein vènster is doer de reëgelsj gebroake, 1991, RDE300442.

23 Hellebrook 62, rechtsijndig jök op d'r ankerbalk. Teënge d'r topgeëvel sjeit 'nen oapen aanhank, 1991, RDE 190535.

Vanaf de jaren 60 van de 20ste eeuw worden veel lemen huizen met de grond gelijk gemaakt. Zij voldoen niet meer aan de woonnorm van deze tijd, de huizen zijn te donker, te klein en missen alle comfort. Alleen een rigoureuze restauratie of renovatie zal ze nog kunnen redden. Dat gebeurt in eerste instantie 'vuur de voets', d.w.z. men breekt regels en schoren door om grote ramen te plaatsen voor meer licht in huis. In plaats van kozijnen tussen de regels laat men deze vaak buiten het skelet steken, waardoor vocht tussen de houtverbindingen kan kruipen, met rot als gevolg. Deuren worden naar believen verplaatst. Vakken worden opgevuld met bakstenen. Daarnaast worden onnatuurlijke materialen, zoals kunststof kozijnen en deuren; vezelplaat, ijzeren spijkers en schroeven toegepast. De mode om wand en balken wit-zwart te verven zou afgekeken zijn van vakwerkhuisen in de Eifel. Rond de eeuwwisseling en in de 21ste eeuw krijgt men echter meer oog voor het vakwerkeigene en worden zoveel mogelijk de juiste materialen gehanteerd tot en met het restaureren met vlechtwerk en leem (foto 21). Omdat de bouwwijze historisch en heemkundig zeer interessant is, zullen we nu zeer zuinig moeten zijn op de nog zeldzame, bestaande objecten. In tegenstelling tot een eeuw geleden zijn het nu monumenten en ware juweeltjes in het landschap.

28 Geweustroa (Weustenrade): L-vormig optrêksel. Jök met kröppel sjtieële en middesjtieël. Let op 't uuëverleechske boave g'n duur, 2016.

24 Geweustroa (Weustenrade), Oalliemuuële, op d'r ankerbalk sjteit 'n jök mèt kröppel sjtieële, woeëteënge extra sjoare, 2016.

26 Geweustroa (Weustenrade) hoeës mèt versjeie fases van renovatie: gedeilte witgekalkt, gedeilte met de balke bloeët, gecementierd, isolatieplate, baksjtein, 2016.

27 Geweustroa (Weustenrade) 't 4-gebontergeboew (vm. sjuur) sjeit hoaks teênge 't woeênhoeës, ongerdeil van 'ne gesjloate, mergele hoof. Jökke met kröppel sjtieële en middesjtieël. De poste zunt gesjoard, 2009.

19 Wisjegracht 49, vm. vakwerksjuur. Op d'r ankerbalk sjeit 'n hoeëg jök, aan beids kent vasgemaakt met tweeë blokkele aan de poste. 't Gerieëmsj is gevöld met baksjtein. Onger d'r ankerbalk mergel, 1978, RDE 261387.

29 Wisjegracht 25, ankerbalk met jök met middesjtieël. Achterdoer klein, vierkante vakke, 1962, RDE 62807.

30 Nut Kêrsjtroat 32. Op d'r ankerbalk 'n jök met middesjtieël en kröppel stjieële, blokkele teënge daaksjpante.
1993, RDE 30913.

30a Nut, Kerkstraat 32, in d'r sjtroatgeëvel zitte sjoare es versjtieëving binne de vakke, 2011.

31 Griezegeëbbe, jök mèt middesjtieël, gesjoarde poste 2017.

32 Griezegeëbbe, ansichtkaart

34 Hunnecum, Hoaf Bieëlmans, oprèksjke (hoeës en sjuur) va 10 gebonter, witgekalkt. Aanhank rechts, 1916
RDE

8 Gezèkdes en oetdröckinge aafkomstig oet d'r vakwerkboew:

Naast de in de tekst aangehaalde uitdrukkingen, zijn er nog meer gezegden, die afkomstig zijn uit de wereld van het vakwerkhuis. De uitdrukking: *“Wat 'n optrèksjke!”*, is een van de bekendste. Men roept het, ook nu nog, bij het zien van een opmerkelijk huis. En verder in dit verband: *‘Die hoeëzer woeëte opgetrokke mèt mergel’*, die huizen werden gebouwd van mergel. *‘Die vrouw hat 6 kinger opgetrokke’*, die vrouw heeft 6 kinderen groot gebracht. *‘Ich bin opgetrokke doer mien oma’*, ik ben opgevoed door mijn oma. *‘Die club, sjtichting of vereniging is 25 jaor geleje opgerich’* (25 geleden gesticht). *‘Doa bin ich neet met opgezat’*, dat bevalt me niet. Daar ben ik het niet mee eens. *‘Zich opreëge, zich oprieëte, zich opdoeë, zich opsjwense’* = zich opwinden, druk maken, dijk maken. Een andere bekende uitdrukking luidt: *Leëme buuj, erm luuj of Erm land, erm luuj, sjtruuë daker, leëme buuj*. Arme mensen woonden in een lemen huis met strodak in een arm land. *Ze houwe dèks nog geëne nagel om zich a g'n kont te kretse*. Daartegenover staat dat men *sjteinriek* is, als men met dure steen heeft kunnen bouwen (kastelen en herenhoeven). *Dat hoeës hat gouwe belk* is een huis met een hoge hypotheek. *Onger de panne zin* betekent: gesetteld zijn. *Doa lik sjtruuë op 't daak* wordt gezegd als waarschuwing dat kleine kinderen alles horen.

En verder: *Deë köärboum zeukt, zal voelboum vinge*. Heel kieskeurig zijn. *Deë boum vèlt neet van eine sjlaag*, het lukt niet in een keer of *Mèt eine sjlaag velt me geine boum*, met dezelfde betekenis. *Alle hout is gein tummerhaot*, wil zeggen dat niet alle hout kwalitatief het zelfde is; iemand heeft niet de nodige kwaliteiten voor een bepaalde functie. *Va dik haot zeëgt me planke*, als men pakt waar veel is; ook: niet al te nauwkeurig. *Heë is va naat haot gemak*, hij verandert gauw van partij.

Op 'nen oas houwe, tegenslag hebben (oas=knoest in hout).

Heë is van 't good haot gesjneje, iemand met een betrouwbaar, goed karakter en *Es me oet 't good haot gesjneje is, make ze de kachel mèt dich aa*, voor de gek houden of belachelijk maken.

Heë hakt doa met de groeëte biel op i, grof geweld gebruiken, grote verandering bewerkstelligen. *Woeë gehakt wuurt valle sjpieëne*. Waar gewerkt wordt, worden fouten gemaakt.

De boomzager verrichte zulk zwaar werk dat hij klaagde, dat hij *d'r krieëmer i g'n rök hat*. Tergende rugpijn. Over iemand die heel lang over een bepaald onderwerp blijft doorpraten zegt men: *Deë minsj zeëgt dich doer, zeëge* = zagen, zeuren of: Dat is 'n ouw zeëg. Met een oude zaag moet men lang zagen.

33 Tersjtroate, jök mèt kröppel sjtiele op d'r ankerbalk, 2007

Doa lik d'r bessem onger 't versjteëk (fundament). Geluk hebben. In het volksgeloof geldt dat een ingemetselde bezem de magische kracht heeft om duivels en heksen te weren. *Deë mak vakwerk*. Het precisiewerk van een vakman. *Met passe en meëte hōbbe ze hāōm 't sijpek opgegeëte*. Onnodig en lang opmeten van de raammaker om op die manier naast het loon meer eten te krijgen van de opdrachtgever. *Kleëne* betekent ergens iets royaal opsmeren. Het woord is ontstaan vanuit het smeren met leem in het vlechtwerk van de vakwerkhuisen. Dat werd gedaan door de *leëmkleëner*, die de *kleën* (leemmodder) tegen en in het vlechtwerk smeet en uitstreek. *Doa mos se get teënge-n aakleëne*, betekent: daar moet je wat geld in investeren. *Wat bis doe noeë aan 't kleëne!* roept men als je royaal bent met smeren. Als een boterham te dik met boter besmeerd wordt. *Dae hingt aan d'r duursjtieël*, hij voert niets uit. Oet 't gehing betekent scheef hangend ofwel win(d) sjeif, wings, wiens. Iets dat uit het lood staat of hangt vanwege de wind die steeds uit een richting waait. Of verbastering van *winkelsjeif*, vergelijk een winkelhaak. Of: *van winge met de win* (tredmolen), het opkrikken, rechtzetten van scheefgezakte vakwerkhuisen. *D'n eëre plat loape en d'r dörpel versjlieëte*, alle moeite doen. *Dae slieëp op d'r hanebalk*, wordt gezegd van iemand die vroeg opstaat. *Hae hat Gods water uuëver Gods leëm loate loape*, (het niet geregeld witten van de lemen wanden), hij laat bepaalde zaken aan hun lot over. *Eder zieëne zin en eder loak zieëne pin* (pin en look zijn synoniem voor ang en anglook). Ieder werkt en handelt op zijn eigen manier, ieder heeft zijn eigen smaak en gewoontes. *Ich houw d'r pin dri: ophouden, stoppen*. *Weë aan d'r weëg tummert hat vāōl bekieëks*. Wie een vakwerkhuis timmert krijgt veel kijkers. Wie in de openbaarheid functioneert krijgt te doen met veel commentaar. *'t Loak van d'r tummerman*. De deur van het huis. *Die hat mich e paar sjtieëpe (of sjtumpele)*, vrouw met stevige dikke benen. *Ich geluif dat ich dich mot sjtieëpe*, ondersteunen, bijspringen, geld bijleggen. *leëme sjtieëve*, achter iemand

staan ondanks dat die ongelijk heeft. *Die hōbbe 'n baar gebonge* (de gebroken delen van een waterbaar binden of repareren was een geduldwerkje dat veel tijd in beslag nam). Samen lang staan kletsen. In de overtreffende trap, over of tegen iemand die erg lang was weggebleven: "*Dat woar zieëker 'n baar va 3 roeëze* (40 liter)!"

Bronnen

Diederer, Els, 2012 Jaarboek 2012 Veldeke Limburg, I g'ne leem, sjtreektaal in 't Limburgs vakwerkhoeës, pag. 22 - 61

Diederer, Els, 2016, Bulletin van de Vrienden van Wijnandsrade, De geschiedenis van een oude vakwerkhoeve in Zjwier, pag. 67 - 82

25 Geweustroa (Weustenrade), carréhoaf; 5-gebonterhoeës. Teënge d'r beplankde vuurgeëvel sjteit 'nen aanhank. Rechts de 5-gebontersjuur aoch mèt 'ne beplankde topgeëvel. Vuur 't woeënhoeës sjteit 'n karakteristieke kopwiej (knotwilg), 2016.

Weë is Els Diederer?

Els Diederer kumt va Valkeberg. Ze is 'n dochter van Lieske Steins (geboare i Zjwier 1907), die in 1933 trouwde mèt Huub Diederer (Valkeberg, geboare 1906) en kleindochter van Joep Steins (geboare in 1848), dae sjoester woar in 't centrum va Zjwier. Els woar lieëraar aan de basissjoal en allewel docent Limburgs. Ze is besjuurslid van Veldeke-krink-Valkeberg en lid van de commissie Veldeke-Volkscultuur. Els sjrief gedichte, proza en artikele in 't Limburgs en in 't AN. De interesse in de geboarteplaats van hãor mam, opa en vuurouwesj woar in 2003 aanleijng om 'n website te make: "Woeëne boave de Beëssebeëk": <http://zjwier.iq.org/>

Els Diederer

Trofee van pater van der Zee – 2017

“Kruisen en kapellen”

In het jaar 2017, het jaar van de Limburgse kruisen en kapellen, kreeg groep 8 van de Stefanusschool een rondleiding langs kapellen en kruisen in Wijnandsrade; vanwege de stromende regen werden slechts rond kerk en kasteel enkele kruisen en kapellen bezocht. Daarna kregen de kinderen in de Ridderzaal van het kasteel een korte uitleg over de betekenis van dit soort wegmonumenten. Zde kregen een opdracht: “Schrijf minstens één A4 over kruisen en kapellen in Wijnandsrade. Wie het beste stuk schrijft, krijgt de Trofee van pater Van der Zee: je naam komt op de grote beker, je krijgt een eigen beker mee naar huis en een enveloppe met geld en je opstel wordt gepubliceerd in het Bulletin van de Vrienden van Wijnandsrade.”

Met deze jaarlijkse schrijfwedstrijd voor groep 8 verdiepen de kinderen zich nog één keer in de geschiedenis en cultuur van het dorp waar ze jarenlang de lagere school hebben doorlopen voordat ze in de stad naar de middelbare school gaan.

De jury kreeg tien opstellen van groep 8. Het waren dit jaar korte opstellen, ze waren bijna allemaal overgeschreven van websites. Bovendien maakten de kinderen spelfouten die niet op de website staan. Alle kinderen schreven het kapel, maar de rest van Wijnandsrade en Nederland zegt de kapel. Er waren veel foto's toegevoegd, soms als bladvulling. De jury adviseert alle kinderen om hun fantasie beter te gebruiken en om meer op de spelling te letten.

De jury gaf in 2017 de klas gemiddeld een 7, een beetje lager dan verleden jaar. Eén werkstuk kreeg een 9: de winnaar van de Trofee van pater Van der Zee 2017 is Naomi de Jong, met een origineel en slim geschreven verhaal: de feiten over kruisen en kapellen gecombineerd met een verzonnen verhaaltje over meiden van groep 8.

Hartelijk dank van de jury van de Van der Zee Trofee 2016, Esther Steins, Riek Meijers, Karien Schrijen, Jack Jetten, wethouder E. Slangen en Wilfried Dabekaussen.

9 ⁴Naomi de Jof
leuk, verzonnen?

De meisjes uit groep 8 krijgen een rondleiding langs kruisen en kapellen

Vijf meisjes uit groep 8 (Elisabeth, Wilhelmina, Catherine, Anna, Truus) hadden afgesproken bij het St. Barbara beeld. De leden van de vrienden van Wijnandsrade geven aan de meiden een rondleiding langs de kruisen en kapellen in Wijnandsrade. De heemkundevereniging, de vrienden van Wijnandsrade is opgericht op 22 december 1981 als een stichting. Sinds 1994 zijn de vrienden van Wijnandsrade een heemkundevereniging geworden. De vrienden van Wijnandsrade stonden al bij het st. Barbara beeld toen de meiden van groep 8 er aan kwamen. De meneer van de vrienden van Wijnandsrade begon te vertellen over het st. Barbara beeld in Wijnandsrade. Ze zeiden het beeld ligt op de hoek van de Stephanusstraat en Hellebroekerweg zoals jullie zien. Het standbeeld is geplaatst in 1962 en gemaakt door Paul Driessen hij was 30 jaar toen hij het plaatste. Dhr. Paul Driessen is beeldhouwer van beroep. De beelden die hij maakte waren mensen, dieren of portretten. Zijn beelden zijn gemaakt van Franse kalksteen.

De meiden hadden een routekaart gekregen en zo wisten ze waar ze naar toe moesten.

Van het st. Barbara beeld liepen ze naar Maria op de Motte. Via de Hellebroekerweg en nog een paar andere straatjes liepen ze er naar toe. De heemkunde vereniging vertelde over Maria op de Motte. Ze vertelde: "Maria op de Motte of ook wel de Mariagrot genoemd van Wijnandsrade is in 1875 gebouwd. Het is een van de oudste grotten in Limburg. In de vorige eeuw is de grot van Wijnandsrade volledig in herinnering gebleven. In de Zeventiger jaren is Maria op de Motte verdwenen, de grot was nog amper te zien want de grot was gesloopt. In 1998 is Maria op de Motte helemaal weer opnieuw gerestaureerd. Frater Joseph Schmidt heeft Maria op de Motte gemaakt. Hij werd in 1873 ernstig ziek. In februari (1874) gaven zijn vrienden hem bronwater, dat kwam uit Lourdes dit ligt in Frankrijk hij dronk het en hij waste zich ermee, 3 dagen later was hij weer helemaal beter. Dit alles door het bronwater van Lourdes.

Via de putweg en de groenenweg kwamen ze aan bij Maria op de Vink. Ze vertelde dat het kapelletje Maria altijd durende bijstand, dit werd in 1930 gemaakt door een paar bewoners van de Vink. Het rustpunt was vroeger veel kleiner. Ze hebben de achtermuur weg gehaald en er nog een groot stuk bij geplaatst. Alle bankjes geven de bezoekers een mooi uitzicht op het altaar. Er branden altijd kaarsjes en er staan mooie bloemen.

Toen ze weg gingen bij Maria op de Vink gingen ze naar 't Sjtaveshuuske. Via de blauwe steen liepen ze er naar toe. Het 't Sjtaveshuuske ligt op de hoek van de Stokskenweg en de Lieverkensandweg. Het 't Sjtaveshuuske is het oudste kapel in Wijnandsrade. Het is vernoemd van de heilige Stephanus. Vroeger werd het kapel voor een verzamel punt gebruikt.

④ Naomi de Jong

Het kapelletje heeft veel meegemaakt het is vaak verwaarloosd. Er is een flinke opknapbeurt in de jaren Vijftig geweest. Onder het kapelletje staat een steen waar op staat: "godsvrucht stichtte wat schennershand ten gronde richtte."

Toen ze bij het 't Sjteaveshuuske een rondleiding hadden gehad. Gingen ze terug naar de Kersboomkensweg want ze hadden al heel veel gezien op de Vink. toen ze op de Kersboomkensweg liepen kwamen ze langs een kruis op de Kersboomkensweg in Wijnandsrade. Sjtank uns effe stil het het. Het is gesmeden door Theo van Oppen de smid van Wijnandsrade en geplaatst in juni 1997.

De meiden van groep 8 werden uitgenodigd door de leden van de vrienden van Wijnandsrade om even pauze houden en bij de frituur in Wijnandsrade(cafetaria Wienandsroa)om hier een ijsje te eten. Dat was heel lekker! Toen ze het ijsje allemaal ophadden gingen ze verder met wandelen.

We gingen het zij straatje in. Dat heette de Allee. Toen we de straat door waren kwamen we bij een kruis welke Allee wordt genoemd. Het Kruis staat op de Bongert. Toen ze door liepen kwamen ze uit bij nog wat weg kruisen. Bij de Swierderkerkweg stond er een kruis met een tekst erop. "dit prachtig kruis tot ieders heil en welzijn gesticht werd laats weer opgericht." Het kruis is geplaatst in 1994 en de afkomst er van is Eijsden. Vervolgens liepen ze de Swierderkerkweg af en kwamen ze uit bij de basisschool van Wijnandsrade St Stefanus.

Om even pauze te nemen liepen ze daarna naar het huis van Anna en kregen daar wat te drinken, door de moeder van Anna.

Na de pauze bij Anna thuis gingen ze verder. Ze liepen via de Phanuijsstraat naar de kerk, want daar stond nog een kruis. Op het oude kerkhof staat een kerkhofkruis. Dit kruis is gemaakt van eikenhout en is uit één stuk gesneden. Dit kruis komt uit een klooster uit Venlo. In Venlo lag het kruis op zolder en niemand dacht eraan. Sinds de 19e eeuw hangt dit kruis aan de buitenmuur van de St. Stephanuskerk.

De leden van de vrienden van Wijnandsrade vertelde aan de meiden van groep 8 dat dit een aantal van de belangrijkste kruisen en kapellen van Wijnandsrade zijn.

De meiden van groep 8 bedankten zich bij de leden van de vrienden van Wijnandsrade voor de leerzame en interessante rondleiding over de kruisen en kapellen in Wijnandsrade.

Naomi de Jong

Groep 8

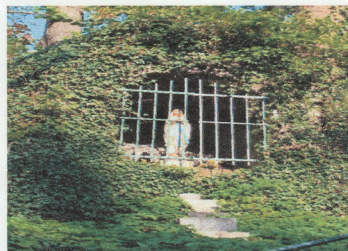

(4)

t. Barbarabeeld

Maria op de Motte

Maria op de Vink

Kerkhofkruis bij de st. Stephanuskerk

KEMBIT

innovation & intelligence

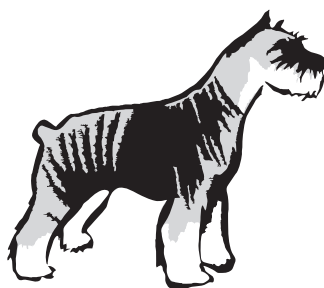
**vooruitlopen
op verandering**

Hondentrimsalon Lousan

voor een deskundige behandeling van uw hond

Louis en Anita de Rijk

Drummenstraat 2
6363 BA Wijnandsrade
Tel.: 045 - 524 48 67

RR

RIJSCHOOLROGER

Rijlessen van 60 min.

**Erkend instructeur
ADHD en autisme**

**Ook automaat
en E achter B**

www.rijschoolroger.nl

**GRATIS
INTRODUCTIELES**

De parochianenlijst van wijnandsrade uit 1813

(deel iv) *Pastoor J. L'Ortye*

Hier komen we in Swier, op een plaats die in de volksmond de "Gats" wordt genoemd, thans Landweg geheten, voorheen Putweg. Deze vond aan de overzijde (in noordelijke richting) een vervolg richting Nuth tussen de huidige panden Swier 47 en 49. Beweerd wordt dat deze "weg" onderdeel heeft uitgemaakt van het zogenaamde "Napoleonspad", dat van Vaals naar Sittard liep¹.

53. (Swijer 13)² Maria Margaretha Meens of Mayntz (1747-1832), van (de pachtboerderij van) Burg Holzheim³, sinds 1784 weduwe van Jan Hendrik L'Ortye (1748-1784), oorspronkelijk afkomstig van Laar. In 1836 werd deze boerderij bewoond door zoon Andries L'Ortye (1783-1841), in 1809 getrouwd met Anna Maria Spijkers (1788-1860) uit de Ping (Nuth).
54. (Swijer 14)⁴ (kleermaker) Jan Pieter Nijsten (1764-1820) uit Wijnandsrade (Oude Bongard), in 1787 gehuwd met Maria Helena Luitjen (1761-1839) uit Hoensbroek, later opgevolgd door zijn zoon (kleermaker) Reiner Nijsten (1796-1861), sinds 1847 gehuwd met Johanna Catharina Welters (1816-1890) uit Voerendaal.
55. (Swijer 15)⁵ Anna Cornelissen (1728-1815) uit Hoensbroek, in 1767 getrouwd met, maar sinds 1811 weduwe van Pieter Cremers (1731-1811), eveneens uit Hoensbroek. In 1836 woonde hier het gezin van Mathijs Joseph Vroomen (1789-1862) uit Heerlen en Johanna Margaretha Custers (1796-1880), dochter van het echtpaar (49) Custers-Steilen uit Swier.
56. (Swijer 16)⁶ Christiaan Jongen (1743-1815), in 1795 te Wijnandsrade gehuwd met Maria Ida Knoren.
57. (Swijer 17)⁷ "Strooidekker" Reinier Keulen (1765-1853) uit Nuth, gehuwd met Maria Elisabeth Meijers (1767-1844) uit Oirsbeek.
58. (Swijer 18)⁸ Dagloner Balthasar Somers (1778-1850) uit Wijnandsrade, in 1807 getrouwd met Maria Josepha van Geul (1774-1837). Balthus' schoonouders: Jan van Geul (1726-1804) en Maria Heusschen (1838-1811) woonden in 1796 nog wat

1 Zef Meessen en Hub Ritzen: Een kwartiertje gaans in Swier, zoals het was, is en mag blijven (1993) blz.99

2 Bevolkingslijst 1796 nr.50; Bevolkingsopname 1836 Swijer nrs. 68-75; Kadasterboek 1840 sectie A nrs.893-896; Bevolkingsregister 1851 (Swier – Gats) nr.53; Swier 138 bij Diederden: vakwerkboerderij in Zjwier a.c. blz.70; thans Landweg 10-12

3 bij Langerwehe (D), waar ook (41) Jan Gerards (1759-1807) van de Oude Bongard vandaan kwam

4 Bevolkingslijst 1796 nr.52; Bevolkingsopname 1836 Swijer nrs. 76-79; Bevolkingsregister 1851 (Swier) nr. 55; thans Swier 41; Swijer 274 en 275 bij Diederden: vakwerkboerderij in Zjwier blz.7

5 Bevolkingslijst 1796 nr.53; Bevolkingsopname 1836 nrs.80-82; hoeve Swijer 257 tegenover de Landweg (Putstraat) bij Diederden: vakwerkboerderij in Zjwier a.c. blz.70

6 Bevolkingslijst 1796 nr.54; Swier 122 bij Diederden: vakwerkboerderij Zjwier a.c. blz.71

7 Bevolkingsopname 1836 Swijer nrs. 83-88; Kadasterboek 1840 sectie A nrs. 898-900; Bevolkingsregister 1851 (Swier) nr.56; Swier 122 bij Diederden: vakwerkboerderij in Zjwier blz.73

8 Bevolkingslijst 1796 nr. 55; Bevolkingsopname 1836 Swijer nrs. 89-92; Kadasterboek 1840 sectie nrs. 901-904

verderop in Swier⁹. Waarschijnlijk is het dit huis dat in 1796 bewoond werd door de weduwe Elisabeth van Geul, en haar dochter Sybilla van Geul.

59. (Swijer 19)¹⁰ Christiaan Sporken (1778-1861) uit Klimmen, in 1808 gehuwd met Maria Gertrudis Snijders (1786-1854) uit Voerendaal, later verhuisd naar Hoensbroek en uiteindelijk naar Kerkrade, waar beiden ook kwamen te overlijden. Voorheen werd dit huis bewoond door Christiaans schoonouders: Jan Gerard Snijders (1753-) en Maria Catharina Wingarts (1757-1807) die in 1784 in Heerlen trouwden en aanvankelijk in Voerendaal woonden. In 1836 woonde hier het gezin van Jan Leonard Rietraedt (1788-1865) en Anna Elisabeth Cremers (1793-1852), die niet alleen van Nuth afkomstig waren, maar er ook waren getrouwd (1820) en waar er uiteindelijk ook kwamen te overlijden.
60. (Swijer 20) Jan Pieter Steins (1750-1833), in 1780 getrouwd met Cornelia Senden (1753-1837) uit Voerendaal Ze verhuisden later naar Hellebroek, waar beiden ook kwamen te overlijden. In 1796 woonde dit gezin nog in de dorpskom en stond Jan Pieter te boek als schoenmaker ("cordonnier")¹¹. De herkomst van Jan Pieter hebben we nog niet kunnen achterhalen. Wel is hij de stamvader van alle Steinsen in Wijnandsrade. Jan Pieters zoon Jan Willem Steins (1798-1881), evenals zijn vader schoenmaker van beroep, zal zich weer in de dorpskom (naast het Panhuys) vestigen¹². In 1836 woonde hier het gezin van Jan Pieter Debije (1789-1854) uit Schinnen en Catharina Elisabeth Ritzen (1784-1869) uit Vaesrade, waarvan zoon Leonard Hubert (1825-1894) later priester (o.a. pastoor te Eygelshoven) werd¹³.
61. (Swijer 21)¹⁴ Hubert Wijers (1771-1828) uit Wijnandsrade, in 1808 gehuwd met Maria Gertrudis a Campo (1784-1843), oorspronkelijk uit Eys. Maria Gertrudis hertrouwde in 1829 met Lambert Moonen (1782-1856), zoon van de burens (60) Moonen-Eggen. In 1796 woonden hier nog Huberts vader Lodewijk Wijers (1734-1817), weduwe van Maria Catharina Bruls (1747-1782). Ook zijn schoonvader Adam Bruls woonde toen nog bij hem in.
62. (Swijer 22)¹⁵ Jan Moonen (1753-1815) uit Voerendaal, in 1779 gehuwd met de 15 jaar oudere Maria Eggen (1739-1832) uit Wijnandsrade. In 1836 woonde hier het gezin van Jan Michiel Bertrand¹⁶ (1782-1846) en Maria Catharina Bouts (1789-1847) uit Grijzegrubben.

9 Bevolkingslijst 1796 nr.47

10 Bevolkingslijst 1796 nr.57; Bevolkingsopname 1836 Swijer nrs.93-98

11 Bevolkingslijst 1796 nr.28; bevolkingsopname 1836 Swijer (105-111)112-115

12 Bevolkingsregister 1851 (dorp) nr.4

13 J.G.C. Simonis: Zielzorgers in het Bisdome Roermond 1840-2000 (Sittard 2001) blz. 259

14 Bevolkingslijst 1796 nr.59; Bevolkingsopname 1836 Swijer nrs. 116-122; Bevolkingsregister 1851 (Swier) nr.62; thans Swier 58

15 Bevolkingslijst 1796 nr.60; Bevolkingsopname 1836 Swijer 123-126; Kadasterboek 1840 sectie A nr.919

16 ook wel "Beteren" gespeld

63. (Swijer 23)¹⁷ Lambert Meijs (1756-1821) uit Wijnandsrade, in 1778 gehuwd met, maar sinds 1807 weduwnaar van Maria Sybilla Heuts (1755-1807) oorspronkelijk afkomstig van Voerendaal. De naam van Lamberts dan al overleden echtgenote heeft de pastoor niet vermeld. Ze was in 1807 in Klimmen overleden. In 1836 woonde er zoon Servaas Meijs (1792-1876), die een kleine twintig jaar later (in 1854) zou trouwen met Maria Catharina Nijsten (1799-1875) uit Voerendaal.
64. (Swijer 24)¹⁸ Max Schaeps (1745-1826) uit Voerendaal, sinds 1795 weduwnaar uit een eerder huwelijk met Johanna Maria Vreuls, maar in 1795 hertrouwd met Maria Catharina Jongen (1734-1820), oorspronkelijk afkomstig van Schin op Geul.
65. (Swijer 25)¹⁹ Andries Somers (1764-1813) uit Wijnandsrade, gehuwd met Johanna Elisabeth Ruijters (1763-1838) uit Hulsberg.
66. (Swijer 26)²⁰ Jan Willem Degens (1734-18??), in 1778 getrouwd met Anna Maria Botteliers of Bodeliers (1770-1830). Ze verhuisden later naar Klimmen waar ze ook kwamen te overlijden. In 1836 woonde er Leonard Somers (1796-1884), zoon van het echtpaar (65) Somers-Ruijters, in 1820 getrouwd met Maria Mechtildis Diederens (1796-1850). Mechteld kwam oorspronkelijk uit Schinnen; na de dood van zijn vrouw verhuisde Leonard naar Kerkrade, waar hij op hoge leeftijd kwam te overlijden.
67. (Swijer 27)²¹ Jacob Eggen (1754-1839) uit Wijnandsrade, in 1788 gehuwd met Maria Mechtildis Henssen (1760-1832) oorspronkelijk afkomstig uit Schaesberg en een tante van (18) Maria Sybilla Emonds-Henssen. Ze verhuisden later naar Hoensbroek waar beiden ook kwamen te overlijden. In 1836 woonde er het gezin van Jan Mathijs Dohmen (1808-1890) uit Schinveld en Maria Lousa Wijers (1809-1876)²², dochter van het echtpaar (61) Wijers-a Campo uit Swier.

Wordt vervolgd.

Jos. L'Ortye, pastoor

17 Bevolkingslijst 1796 nr.61; Bevolkingsopname 1836 Swijer 127-128; Bevolkingsregister 1851 (Swier) nr. 65

18 Bevolkingslijst 1796 nr.63

19 Bevolkingslijst 1796 nr.64; bevolkingsopname 1836 Swijer nrs. 129-131; Bevolkingsregister 1851 (Swier) nrs. 68-69

20 Bevolkingslijst 1796 nr.65; Bevolkingsopname 1836 Swijer nrs. 141-149

21 Bevolkingslijst 1796 nr.66; Bevolkingsopname 1836 Swijer nrs. 150-153; Kadasterboek 1840 sectie A nrs.1094-1098; Bevolkingsregister 1851 (Swier) nr. 70; Swier 313 bij Diederens: vakwerkboerderij in Zjwier blz.70; thans Swier 79

22 in 1834 in Wijnandsrade gehuwd

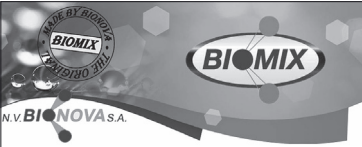

advies - beheer - beleggingen - taxaties

W R M makelaars.nl

Zinkenstraat 33 | 6363 EG Wijnandsrade
Tel. 045 - 5650594 | wrm-realestate@hetnet.nl

N.V. BIONOVA S.A.

**Producten
op basis van
enzymen**

Voor totale hygiënische zuiverheid

Bionova NV:
Evangeliststraat 66a, 9220 Hamme, België
Tel: +3252554393, Fax: +3252554721, Mobile: +32477473936
Teheuxstraat 1, 6363 ED Wijnandsrade, Nederland
Tel: +31455241055, Fax: +31842272666, Mobile: +32477473936

louis.cordewener@biomix.eu
www.biomix.eu

De Osseploeg

Natuurlijk leuks voor binnen en buiten

www.osseploeg.nl

**AAN DE
MEULE**
RESTAURANT

SPRONCKEN
KOUDETECHNIEK

KOELEN - VRIEZEN - AIRCONDITIONING

Hoofdstraat 45 A
6333 BE Schimmert
Tel: 045 - 4042348

www.sproncken.nl
info@sproncken.nl

Erkend specialist
koudetechniek

IFH

installatietechniek
Frans Hagemans

Parallelweg Zuid 67
Hulsberg
045 - 405 32 86
06 - 206 34 033

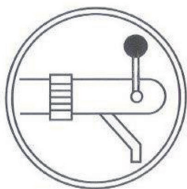
WATER - GAS - CV

Hulsberg in den Haversack "Nuth"

De Feesterij: Voor de gezelligste feesten!
The Vintage: feestruimte en terras in fifties-stijl!
Pony's en partijtjes: de leukste kinderfeesten met echte pony's!

Putstraat 58, 6361DK Nuth - 06-51324571
info@haversack.nl - www.haversack.nl

E. Marell Verhuur

Evenementen-materialen

Terstraten 9, 6361 GJ Nuth
Tel. 045 - 577 85 02

VISUMBUREAU - LIMBURG

Ver op reis, visum
dichtbij geregeld.

tel. 045-5245498/06-27213920

www.visumbureau-limburg.nl

MOTOREN
REVISIE
STEINS

Motoren Revisie Steins, al meer dan 25 jaar een begrip in de revisie wereld, heeft zich ontwikkeld tot de specialist op het gebied van:

- revisie van Diesel-, Benzine- en LPG motoren
- krukassen slijpen
- krukassen balanceren
- scheuronderzoek (kruk)assen
- testen en reviseren van common rail injectoren
- draai en freeswerkzaamheden
- verkoop van onderdelen, ruilmotoren, turbo's, en brandstofpompen.

In onze, geheel vernieuwde werkplaats, hebben wij alle expertise, van personenwagen tot industriemotor, onder één dak. We werken uitsluitend met gekwalificeerd personeel, stuk voor stuk professionals! **Motoren Revisie Steins, vakmanschap en kwaliteit.**

DE VALKENBERG 7 • VALKENBURG A/D GEUL • T +31 (0)43 - 609 01 09 • MOTORENREVISIESTEINS.NL

Bouwbedrijf Gerards

Wijnandsrade 06-46190862

Voor al uw bouw-
of verbouwplannen?
Bel ons voor een vrij-
blijvend gesprek.

www.bouwbedrijfgerards.com

Canisius
DE LEKKERE STROOP UIT LIMBURG
Stroopfabriek Canisius Henssen BV
Nagelbeek 6-8
6365 EK Schinnen
Tel. +31(0)46-443 1212
info@canisiusstroop.nl • www.canisiusstroop.nl

Heuts Assurantien

Voor een
verzekerd
bestaan...

VERZEKERINGEN
HYPOTHEKEN
PENSIOENEN

NUINHOFSTRAAT 88
NUTH
HOOFDSTRAAT 103
LANDGRAAF

045 - 524 46 36

zekerheuts.nl

Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade

Opgericht op 22 december 1981 als de stichting Vrienden van Wijnandsrade
Sinds 1994 notarieel geregistreerd als een heemkundevereniging.

Rekeningnummer

NL 57 RABO 0137 7984 90 voor donaties en de betaling van boeken (e.d.)

NL 43 RABO 0137 7363 71 voor de betaling van de contributie

Ten name van Heemkundevereniging Vrienden van Wijnandsrade.

Website

www.vriendenvanwijnandsrade.nl

Dagelijks bestuur

Voorzitter:	Wilfried Dabekaussen (045 – 524 13 20)
Secretaris:	Jo Luijten (045 – 524 24 29, Mascherelstraat 16, 6363 AW Wijnandsrade, jam.luijten@ziggo.nl)
Penningmeester:	Rein Krikke (045 – 565 01 21)
Ledenadministrateur:	Ria Marell (045 – 524 51 67)

Algemeen bestuur

John Bruls	(045 – 524 38 57)
Hub Gerards	(045 – 577 87 12)
Karien Goessens-Schrijen	(06 – 1310 8958)
Arnold de Haas	(045 – 524 43 72)
Jack Jetten	(045 – 524 11 35)
Henk van Malkenhorst	(045 – 524 23 44)
Math Marell	(045 – 524 17 05)
Jos L'Ortye	(0475 – 40 12 21)
Esther Steins	(06 – 23 45 49 19)

Erevoorzitters

F. Cortenraad
J. Jansen (†)

Ereleden

J. Berger, H. Beckers (†), H. Binderhagel, T. Bloebaum-Habets (†), E. Coenen-Vaessen, G. Cox, J. Habets, M. Jansen, J. Jetten, T. Kickken-Senden (†), H. Kuijpers, J. Luijten, H. van Malkenhorst, M. Marell, Z. Marell (†), Z. Meessen, W. Oehlen, J. L'Ortye, J. en A. Pijs-Emonds, Chr. Rutten, A. Teheux, H. Vos, J. van der Zee (†)

'Bulletin Wijnandsrade' verschijnt twee keer per jaar. Een abonnement kost minimaal € 15,00 per jaar (de meeste leden betalen spontaan een hoger bedrag). Leden die 'Bulletin Wijnandsrade' per post ontvangen, betalen minimaal € 18,50 per jaar.

Sponsors

Wijnhuis L'Ambiance Hulsberg
Schildersbedrijf VanPas Nuth
Autobedrijf Marc Mennens Wijnandsrade
Verkeersschool Hans Klein Wijnandsrade
Verloskundigen Greven/ Slabbers Wijnandsrade
Friture De Ziepe Nuth
Smink Architecten Hulsberg
Feuler Dakwerken Nuth
Pingerhoeve Nuth

Begunstigers

Kapsalon Boermans Wijnandsrade
Klussenbedrijf Maessen Wijnandsrade
Huisarts P. Hobus Wijnandsrade
Picoplast Wijnandsrade
Schoonheidssalon Tonny Bussen Wijnandsrade
Fysiotherapie Jopie Diederer Nuth
Gitek Sport Nuth
Lugé Haarden Wijnandsrade
Autobedrijf Jo ten Oever Nuth
Transpo Nuth
't Sjnusterieke, Wijnandsrade
Moonen Bouw Nuth
De KJERO Bouw Wijnandsrade
Adviesbureau Storms Nuth
Marell Elektrotechniek Wijnandsrade

Het bestuur en de redactie bedanken de adverteerders, begunstigers en sponsors voor hun financiële bijdrage!

Deze publicatie is mede tot stand gekomen met medewerking van drukkerij Jacobs uit Schimmert.

Bulletin Wijnandsrade,
ISSN-nummer: 1574 – 2245

